

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

El debut del "tonadillero" català D. Pau Esteve a Madrid

El "Memorial literario, instructivo y curioso de Madrid" inserí en un número del dotzè any de la seva publicació (1787) un article intitulat "Origen y progresos de las tonadillas que se cantan en los coliseos de esta corte". Essent aquesta l'única font coneguda referent al tal assumpte, l'han utilitzat tots els que han escrit sobre la matèria sense deixar-se portar per la fantasia.

Aquell articulista anònim exposava que Lluís Misón — l'il·lustre compositor català — obrí en 1757 un camí nou per a les cançons teatrals amb una "tonadilla" a duo, "que fué el modelo o principio de las que ahora se llaman tonadillas". El mateix compositor Misón i els seus confreres el català Manuel Pla i l'andalús Antonio Guerrero seguiren aquest camí, i amb això la "tonadilla" escènica va arrelar-se tot seguit. A continuació diu la mateixa font històrica: "En el año 1760 llegó a esta corte don Pablo Esteve y en el siguiente dió al teatro su primera tonadilla a duo, que empezaba:

*Fortunita, fortunita,
no me persigas cruel,*

que cantaron Rosalía Guerrero y Diego Coronado".

Quina obra fou aquesta amb la qual debutà a Madrid com "tonadillero" aquest altre il·lustre compositor català? Es conserva encara avui entre les dues mil "tonadillas" que en nombres rodons posseeix la Biblioteca Municipal de Madrid? Sabem de positiu que no existeix allí cap "tonadilla" registrada sota el títol *Fortunita, fortunita*, per bé que en aquell temps era d'ús freqüent el consignar aquestes composicions en llurs portades títols que eren reproducció del primer vers, quan, en matèria de rotulació, no s'atenia a altres circumstàncies relacionades amb l'indole de l'assumpte o amb la qualitat dels personatges. Per altra part, malgrat la vàlua d'aquest tresor musical, la Biblioteca Municipal no ha pensat mai en publicar un catàleg me-

tòdic de les referides "tonadillas" amb expressió d'autors, any de l'estrena, intèrprets respectius i altres dades suplementàries, sempre que això fos possible, i en tot cas amb els dos primers versos del text literari, els quals podrien acompanyar-se encara de la melodia corresponent. No cal pas dir de quina manera facilitaria la tasca dels investigadors un Catàleg que reunís aquestes notícies històriques. Faltant aquesta publicació, cal remoure moltes dotzenes de feixos de paper i revisar les portades d'aquests dos mil manuscrits per a satisfer curiositats, aclarir enigmes o resoldre dubtes en relació amb els punts referits; i encara així ben freqüentment hom corre el perill de què l'esforç resulti estèril, puix que són a centenars les "tonadillas" anònimes, les que manquen de tota indicació cronològica i les desproveïdes de tota referència relacionada amb els intèrprets. Afegirem que n'hi ha d'altres amb títols ambigus i encara amb doble títol, sense que en aquest darrer cas apareguin els dos esmentats, sinó qualsevol d'ells indistintament.

Fortunita, fortunita, existeix en la Biblioteca Municipal, però la seva portada no esmenta pas aquest octosíllab, ni primitivament portà cap títol, sinó solament el nom d'un dels dos intèrprets, i, per cert, amb ortografia ben arbitrària, puix diu textualment: "Tonadilla a duo / PARA, ROSOLEA / GERERO / de Esteve / 1761". Posteriorment va afegir-se amb lletra de perfil petit aquesta declaració complementària: "1.ª Pte. del Pozo". Aquesta "tonadilla" comença amb els versos reproduïts un quart de segle més tard pel "Memorial literario", i els actors que figuren en el seu repartiment són "Roso.^a" (abreviatura de Rosolea, paraula que constitueix a la vegada una deformació de Rosalía) i "Coro." (abreviatura de Coronado), els quals feien els papers de fadrina i de tragner, respectivament. Fou molt gran, sens dubte, l'èxit de *Fortunita, fortunita*, quan en 1787 l'esmentava d'una manera expressa la referida publicació periòdica, i quan, encara, seguí en el mateix any a l'obra aquella una altra "tonadilla" prosseguint l'assumpte d'ella. Aquesta nova producció teatral comença amb els versos:

*A las cuatro he llegado
de Barcelona,*

i la seva portada, en ortografia correcta, diu així: "Tonadilla a 3 / con violines y trompas / 2.ª pte. de los Zagales / o del Pozo. /. De Dn. Pablo Esteve. / 1761." Als dos personatges de *Fortunita, fortunita*, s'afegeix ací un tercer actor que feia el paper de fadrí. Però el repartiment ofereix una simplicitat que s'explica pels costums teatrals de l'època. Rosalía Guerrero interpretava ara, com abans, el paper de fadrina (*zagala*). Diego Coronado, intervé igualment, com en la primera part, però si abans havia interpretat el paper de tragner o carreter, interpreta ara el paper de fadrí (*zagal*). I el paper de tragner en aquesta segona part, està el càrrec de "Guzm^a" (abreviatura de María

Guzmán, cantatriu coneguda en el seu temps pel nom de "Guzmana la Buena" atenent els seus mèrits artístics), puix subsistia el costum — que no tardà a abolir-se — de què certs papers masculins recaïessin sobre actrius i no sobre actors. Aquesta circumstància justifica que en el número final, cantat a duo per la fadrina i el traginer, s'embrés la forma gramatical femenina en dir: *Pues quedamos solas, —demos fin al cuento.*"

De *Fortunita, fortunita*, es conserva el guió de veu i baix, per bé que incomplet, puix que en els dos fulls darrers falten diversos fragments, encara que no seria difícil suplir els trossos desapareguts. Existeixen també les "partícels" corresponents de violins primer i segon, trompes primera i segona i contrabaix. Com algunes d'aquestes "partícels" pertanyen a una època bon xic posterior, això demostra que la primera "tonadilla" d'Esteve va repetir-se passat bon nombre d'anys. Afegirem que les còpies més modernes de les "partícels" corresponents als violins primer i segon, duen també les paraules "Oboe 1.º" i "Oboe 2.º", respectivament, a fi de què aquests instruments "de boca" dupliquessin el contingut musical encomanat als de corda.

De la *Segunda parte de los Zagales o del Pozo* existeixen les "partícels" corresponents als instruments esmentats en la portada, i altres encara d'òboes, els quals eren substituïts en certes ocasions per les flautes, segons costum corrent en la música "tonadillesca". A aquest instrumental s'afegia el clavicèmbal, sense haver d'escriure la part respectiva, puix l'executant la improvisava tenint a la vista el guió de veu i baix.

* * *

Qui va escriure la lletra d'aquestes dues "tonadillas"? Desconeixem l'existència de tot rastre que pogués donar-nos la resposta a tal pregunta, perquè en aquesta mena de productes lírics que alternaven amb les comèdies en els teatres de Madrid, raríssimament es consignava el nom de l'escriptor que havia facilitat el llibret al compositor. Però podem emetre la hipòtesi d'atribuir-ne la paternitat literària al mateix Esteve, puix consta per notícies procedents de variades fonts, que aquest artista tenia gran facilitat per a versificar, i s'havia dedicat a aquest exercici literari en obres teatrals de major relleu i que en nombroses ocasions —el mateix que els seus confreres Misón i Laserna— va escriure els textos literaris de les seves pròpies "tonadillas".

Considerades literàriament aquestes dues obres musicals d'Esteve tenen una acció senzilla, d'indole amorosa, que resumirem ací. A la primera part, un traginer o carreter, surt a l'escena cantant:

*Fortunita, fortunita,
no me persigas cruel;
y sino, suelta tu rueda
y acabemos de una vez.*

Tot seguit manifesta que està enamorat d'una fadrina i espera veure-la. Es retira de l'escena, darrera d'això, i la fadrina apareix en aquest moment, cantant els versos que segueixen:

*¿Para qué voy a la fuente
sin tener necesidad,
si las lágrimas que lloro
dos fuentes han de formar?*

Torna a presentar-se el traginer i entaulen un diàleg que gira entorn del tema amorós. Sota l'epígraf "Coplas" — epígraf escrit en rependre's l'obra, probablement — hi ha una successió d'estrofes que prodiguen monosíl·labs parlats i que acaben amb un petit fragment melòdic de gran expressivitat, que serà utilitzat també a la segona part, a manera de "Leitmotiv". La primera estrofa comença així:

*Camino de Barcelona
va mi moreno...*

L'obra fineix amb un número de comiat a "cazuela", mosqueters, llunetes, llotges i graderies, que conté onomatopeies i altres artificis, on es veu la influència de Misón.

En començar la segona part, el traginer canta uns versos, el principi dels quals és aquest:

*A las cuatro he llegado
de Barcelona.
De ver a mi zagala
no hallo la hora...*

Apareix la fadrina, i després de canviar-se mutuament algunes fineses, li pregunta com li anà en la ciutat catalana. Ell manifesta sentenciosament que la curiositat perd les dones; però no amaga certa aventura amorosa, que comença a descriure dient:

*Yo llegué a Barcelona
muy macareno.
Vino tras mí una chusca
que es como un cielo.
Me llamó así:
Cuchichú, cuchichú.
Digo, mi madrileño...*

La fadrina s'afligeix en conèixer tal picardia. En aquest moment es presenta un fadrí amb l'esperança de veure la noia que hauria vingut allí en cerca d'aigua. La veu xerrant amb el traginer i demana que decideixi ella tot seguit a quin dels dos homes prefereix, ja que l'havia distingit a ell dies abans. La fadrina respon al moment:

*Este es el que aguardaba
de Barcelona,
y este arriero es el dueño
de mi persona.*

El fadrí recorda a la fadrina el que ella li digué pocs dies abans prop del pou, per a posar allí de relleu la seva deslleialtat davant del galant vencedor, i manifesta sentenciosament que aqueix comportament fa perdre els joves, i dit això deixa sols els enamorats, renegant de totes les dones, mentre el traginer i la fadrina segueixen en escena per a dir que el conte s'ha acabat i que, per tant, es retiren. Aquest número de comiat no acaba amb una melodia vocal, pel que es refereix a la participació dels actors, sinó amb una "tarabilla" parlada a compàs sobre l'orquestra, la lletra de la qual diu: "*Torotó, torotó, totó, totó.*"

La complaença amb què és esmentada aquí Barcelona, constitueix un indicatiu més de què Esteve hagués produït els respectius llibrets, tot enyorant la ciutat catalana que poc temps enrera havia deixat per Madrid. I aprofito aquesta oportunitat perquè es tinguin presents aquestes notícies cronològiques i siguin articulades amb les exposades ja en tractar incidentalment de les produccions referides en la meua obra *La tonadilla escénica*.

* * *

La música de *Fortunita, fortunita* i també la de la segona part presenten la successió de peces que sabien harmonitzar la unitat amb la varietat i lligaven al mateix temps el segell erudit amb l'element folk-lòric. Desitjant el jove artista imposar el seu naixent prestigi davant del públic filharmònic de la capital espanyola, va creure's obligat a perfeccionar-se com a compositor. I com que, per altra banda, la "tonadilla" escènica es trobava encara en el període de la seva juvenesa, i havia tingut un conreador eminent en el català Misón, és lògic que el paísà d'aquest, Pau Esteve, desdenyés fórmules convencionals que fins allavors no havien cristallitzat encara, per bé que començaven a insinuar-se i que anys a venir es mantindrien amb totes les innovacions que les modes successives haurien d'imposar-les; i que, per altra banda, procurés també emular o superar, en el que fos possible, aquest altre gran mestre. Per aquests motius, la música d'ambdues "tonadillas" — que jo tinc

ja transcrita amb mires a llur publicació propera — té una gran bellesa emotiva, no obstant la penúria de recursos instrumentals utilitzats per Esteve per a emmotllar-se a la plantilla orquestral dels teatres madrilenys. I una nota ben remarcable és l'expressivisme imperant en tots moments, testimoni de manera ben eloqüent, en particular, pel fragment melòdic que correspon a les "Coplas" de la primera part, on són abundoses les paraules que trenquen els gemes per a reflectir la pena de la fadrina en pensar que el seu enamorat la deixarà per tornar a Barcelona.

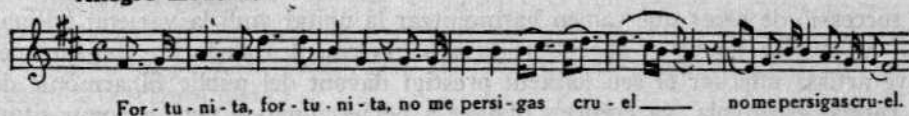
Andante moderato

La varietat rítmica, la riquesa ornamental, les cadències trencades, les frases que resten suspeses, les pauses musicals que deixen lliure l'expressió literària en algun moment per a donar un major relleu psicològic a l'escena representada, són altres tants procediments o elements que Esteve utilitzava amb un art superior pel que respecta a la tècnica i amb finor gemada pel que es refereix a la inspiració.

La melodia inicial de *Fortunita*, *fortunita* faria pensar en la noblesa austera d'un Gluck, si no existissin raons d'ordre cronològic que fan absolutament insospitable una influència semblant. Aquesta mateixa melodia es repeteix quan la fadrina diu els versos *Para qué voy a la fuente...?*

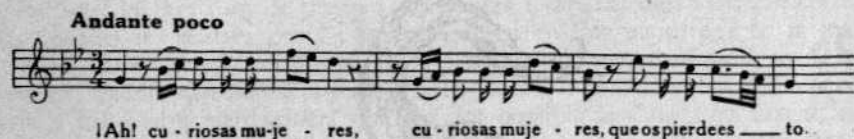
Allegro moderato

Las "coplas" estan compostes en la forma musical de la "seguidilla" sobre un text que inicia una seguidilla literària lliure (amb versos octosíl·labs en lloc d'heptasíl·labs) i acaben amb uns compassos que es repetiran com "Leitmotiv" a la segona part. El número final té un segell eminentment popular, de caràcter viu, però allunyat — com trobem en altres "tonadillas" misionianes — del tipus de seguidilla epilogal que ben aviat havia d'imposar-se i que es mantingué durant tot l'apogeu de la "tonadilla" escènica, arribant àdhuc a

subsistir en algunes obres escrites durant la decrepitud de l'esmentat gènere.

La segona part ofereix major varietat que la primera, i això és degut a la seva major extensió per intervenir en ella un personatge més. Comença amb una pomposa introducció instrumental, i els seus números diversos s'acomoden a les diverses situacions escèniques: anhel amorós, diàleg apassionat, torbació de la fadrina quan li refereix el seu carreter l'aventura femenina que tingué a Barcelona; sorpresa de l'altre minyó quan adverteix que la noia festeja amb el nou galant; fingida indiferència i despit mal encobert en veure's definitivament preterit pel seu rival, i joïós número de comiat sobre un ritme de progènie folk-lòrica. És interessant el recitat de tipus "arioso" que Esteve va introduir per a donar solemnitat a l'escena en la qual la noia volia conèixer l'aventura femenina de Barcelona. I és notable l'encert amb què es repeteix diverses vegades a estil de "Leitmotiv" la frase sentenciosa, primer per a proclamar per boca del traginer que a les dones les perd la curiositat, sentència moral prou sabuda i que en un pla líric més enlairat havia de tenir molt més enllà un exemple eloqüent gràcies al *Lohengrin* wagnerià; i després per a proclamar — com proclamen amb llurs arguments forces òperes — que als homes els perden els enganys de les dones.

* * *

El meu amor a la història pàtria i a les investigacions musicals m'ha permès recollir els detalls, fins ara inèdits, que abans queden consignats en relació al debut del català Esteve com a "tonadillero" en les escenes madrilenyes. Aquest compositor seguí després una carrera que pogué semblar envejable, però que li resultà en desmesura gravosa. No tardà a figurar entre les personalitats més prestigioses del món filharmònic en la cort espanyola, musicà comèdies i sarsueles que s'escoltaren amb fruïció, adaptà al teatre nostre diverses òperes italianes, transformant-les en sarsueles, per la supressió dels recitats i la reducció del text en dos actes. Va compartir amb aquestes activitats la producció de "tonadillas". Més tard obté la recompensa de què se'l designi compositor agregat a una companyia madrilenya, i es veu obligat des de llavors a produir anualment mig centenar de "tonadillas", així com la música de comèdies, sàinets i altres produccions que portessin aquest additament i que es proposés representar la companyia al servei de la qual estava. Laserna exercia igual càrrec en l'altra companyia madrilenya, i els

dos compositors són fecundíssims proveïdors anys i més anys, assumint tasques aclaparadores, i a causa d'això el que havia començat per ésser un goig de crear, quan Esteve va compondre *Fortunita, fortunita*, es converteix després en obligació de produir. Però no per això veu Esteve eclipsada la seva inspiració gemada, malgrat que entre els centenars de les seves obres n'hi hagi forçosament de valor molt desigual. I entre les "tonadillas" degudes a la seva ploma, i que seguien inèdites en la Bliiblioteca Municipal de Madrid, dues n'existeixen — intitulades *El juicio del año* i *Garrido enfermo y su testamento*, — que he transcrit i publicat íntegres en el volum tercer de la meua obra "La Tonadilla escénica", per considerar que testimonien el gran talent i l'aptitud tècnica d'aquest compositor català, digne de millor fortuna en vida i de major fama en mort.

JOSEP SUBIRÀ

MEMÒRIA

**artística i administrativa corresponent a l'any 1931 llegida
pel Secretari de l'Orfeó Català En Pasqual Boada en la
Junta General de socis celebrada el dia 24 de gener de 1932**

Distingits consocis:

Fa molt poc temps, quasi diria ahir, que l'ORFEÓ CATALÀ va complir els quaranta anys de la seva existència i si en tot temps aquesta continuïtat i esforç ha estat una de les característiques més lloables de l'obra de l'ORFEÓ, en els dies presents ho és, encara, doblement per la inconstància i interinitat de la majoria de les coses que ens envolten, especialment de les obres i manifestacions de l'esperit. Que avui, com tots sabeu, hi ha una crisi de valors morals, avui, i, en dir avui, volem dir de la gran guerra ençà, una onada de materialisme intenta inundar-ho tot i la fam i set de plaers i cobejances i satisfaccions estrictament materials arboren les nostres gents i aquestes obren en llur majoria, i en la majoria de casos, sota l'impuls d'aquesta pruija malsana i pertorbadora i avui, aquell flamareig creador que nimbà la testa — i les obres — i ablamà el cor de tants homes il·lustres del nostre renaixement que han fet possible la Catalunya actual, es decandeix sensiblement arreu, llengoteja en molts indrets i, al fi, s'apaga, ara l'un, ara l'altre, i no tingueu pas dubte, senyors, que a cada noble ideal que s'esfuma, a cada claror que s'esvaeix, a cada valor espiritual que s'atrofia o anihila es va fent més fosc al nostre entorn i les tenebres van ensenyorint-se de la nostra vida.

Per això, senyors, quan hom pot mostrar com en el cas de l'ORFEÓ CATALÀ aquella flama viva que s'encengué anys enllà, amb la mateixa potència i resplendor del primer dia, quan hom veu l'eficàcia de la seva irradiació damunt del nostre viure social, quan hom se sent reconfortat pel seu escalf vivificador, és quan s'estima i admira més i més aquestes obres i és quan hom agraeix al bon Déu que per a gaudi i consol de tots, les mantingui vives i pures a través de totes les contingències destructores i les preservi de l'enrariment que les envolta que, sense el seu adjutori diví, acabaria per a ofegar-les com tantes altres valors espirituals que paulatinament veiem aclucar-se al nostre entorn, omplint de gelor la nostra ànima i de foscor la nostra vida terrena.

Quaranta anys d'existència viva i intensa, la plenitud de la tasca que ara anem a resenyar breument, fruit i resultància, alhora, d'aquesta llarga actuació, la vostra presència en aquest acte, l'entusiasme que per aquesta obra artística i patriòtica batega, encara, en el cor del nostre poble, i, sobretot, la presència al cap de taula del nostre estimat mestre Millet i altres esforçats companys, omplen el cor d'esperança i optimisme per al futur, malgrat reconèixer que els dies són malsans i de prova i que els enemics de tota mena arreu ens sotgen per la traï-

dora escomesa; enemics inconscients, tal volta, esclaus d'aquell mal fat que ens llegà la guerra, enemics que, afeixugats pel materialisme dominant, no poden seguir en el seu vol el camí de les nostres entitats en llur missió alada i immaterial com l'ideal que les guia, sosté i reconforta.

El plançó que fa prop de mitja centúria plantà el Mtre. Millet en el cor del nostre poble és massa robust ja, ha arrelat massa profundament en les entranyes de la nostra terra, ha estès i enlairat la seva brancada generosa damunt tants pobles, ha acollit en el seu ramatge florit tanta d'ocellada refuladissa, al volt de la seva soca patriarcal s'hi han ballat tantes sardanes i s'hi han fet tants juraments que és impossible que cap mala ventada pugui fer sorollar mai el seu brancam ni menys esberlar la seva soca simbòlica, i, si algun dia això anés a consumir-se, diguem amb la cançó popular.

*Que al botxí que s'hi atreveixi
se li osqui la destrat.*

Senyors, sota l'ombra acollidora d'aquest arbre corpulent que ens aixopluga i conforta, l'any passat s'hi delectaven, encara, estimats amics nostres que la ventada geliua de la mort ha arrabassat de la nostra companyia: just és, doncs, que els tributem l'homenatge del nostre record i de la nostra condolença.

Mireu: són Marià Ventosa i Calvell, Antoni Ferrer, Pere Álvarez, Antoni Colomer, Miquel Tomas, Rvnd. Sebastià Puig, Domènec Bonet, Domènec Sanjuan, Ignasi Payàs, Francesc Freixes, Josep Comas, Francesc Serra, Pere Griefell, Antoni Negre, Llorenç Ventura, Estanislau Furest, Joaquim Cuatrecases, Joaquim Campanyà, Ramon Julià, Alfred Pagans, Ramon Santandreu, Esteve Masclans, Lluís Solé, tots ells bons amics nostres i de l'ORFEO, que protegiren sempre amb ver afecte i entusiasme, En Francesc Vergés, que tantes vegades ens acompanyà en les excursions artístiques, En Joan Serrià, soci antic i vitalici que subscrigué una forta quantitat per a l'edificació d'aquest Palau, En Josep Monegal i Nogués, vitalici també, ex-senador i ex-alcalde de la ciutat que sumà a la nostra Entitat el seu abnegat concurs i el seu prestigi polític i social, En Lluís Prats i Pla i Lambert Mata, ambdós vitalicis generosos, el Dr. Ribas i Pujol, l'amic cordialíssim i afable, l'home bo i sollicit, l'excel·lent metge de la Germandat, que tots recordareu amb recança i gratitud i que tant d'amor tenia a l'ORFEO, N'Emili Alomà, antic chorista que fou de la nostra Secció Choral, N'Eulària Lambert, que també fou chorista i, a més, Reina de la Festa de la Música Catalana l'any 1905 i inspirada compositora, N'Emili Massip, chorista exemplar que obtingué el nomenament de soci chorista vitalici per la seva constància en les tasques de la Secció Choral, feia pocs anys que per la seva precària salut no en formava part, però mai no deixà d'acompanyar-nos espiritualment, almenys, en tots els aspectes de la nostra tasca, En Santiago Rossinyol el popular artista i home de lletres que com a ver amant de l'art i de la nostra terra no ens regatejà mai el seu concurs, i hem de recordar ací la cordial acollida que dispensà a la nostra petita secció d'homes l'any 1895, quan visità el "Cau Ferrat" de Sitges, i l'oferiment d'un dinar que ell mateix presidí dins les naus del seu Museu, veritable temple de l'art.

Finalment, recordarem, senyors, en *memento* especial, l'amic i company N'Abel Bonet, traspassat l'estiu darrer, chorista fundador de l'ORFEÓ i un dels elements més valuosos i entusiastes que mai pugui tenir la nostra Entitat. Havia format part diverses vegades de la Junta Directiva, i, fins fa poc, curava de l'estadística del moviment coral, dia per dia, treball pacientíssim que realitzà sempre amb la major escrupolositat i encert. ¡Quantes de suggerències ens ofereix l'actuació de l'enyorat amic en aquesta obra de l'ORFEÓ! ¡Quina alta exemplaritat per als nostres cantaires la seva vida d'orfeonista! N'Abel Bonet fou un d'aquells humils i abnegats, com diu el Mestre, que s'acoblaren al seu entorn per a plantar aquell tendre plançó i que li donaren tot l'escalf i vida per a la seva creixença i definitiu arrelament. Si en lloc d'aquests fervorosos i solícits col·laboradors, si en lloc d'aquest caliu amorós que li prestaren aquells primers cantaires, haguessin desfermat damunt d'ell les ventades de les petites misèries humanes, ben segur que el tendre tany s'hauria glaçat sens treure florida. Era l'amic Bonet un enamorat de l'ORFEÓ i un devot apassionat del Mestre i en aquells temps heroics i decisius de l'ORFEÓ tots els cantaires excel·lien en aquestes nobles característiques, gràcies a les quals, l'ORFEÓ avui és el que tots sabem. Com aquells Frederic Xifré, Àngel Bonet, Domènec Muro — per anomenar els difunts — la voluntat i desig de N'Abel Bonet era tothora i en tot, la del Mestre. L'estol d'aquells cantaires exemplars era una vera germanor que atenia no sols les indicacions del Mestre, sinó àdhuc el seu desig i d'aquella amorosa i cordial compenetració n'eixí aquesta obra que avui tant ens enamora i que tant de bé ha fet a l'art i a la Pàtria. En Bonet i els que el voltaven, no pensaven en altra cosa que en els seus deures de choristes i parlar-los de drets, que vol dir interès, orgull, cobejances, utilitat, els hauria semblat una heretgia, ja que la seva tasca era tota pura i desinteressada i el seu anhel suprem, no era altre que l'amor al cant i a la terra pairal i el goig íntim que els amarava en aquesta dolça tasca, era llur millor i únic guasardó. Els drets que ells volien eren el de tenir més deures que els altres i així els veiem en aquells primers temps, copiar-se personalment els papers, pintar el mobiliari, fer-ne el trasllat ells mateixos, decorar les dependències del local i, quan convenia, assajar diàriament un i dos mesos seguits, sense limitació de temps fins que les forces ho permetien... L'Abel Bonet era, a més, un excellent cantaire i ell fou el primer que cantà *Els Segadors* i en les Junes, festes i excursions era el final obligat i patriòtic oir a peu dret la veu vibrant d'aquell fervent cantaire entonar les estrofes de la cançó popular, de la qual l'auditori repetia la tornada que temps a venir havia de pendre simbolismes de pàtria i llibertat. Heus ací la naixença del nostre himne nacional. Ell nasqué en aquesta casa i fou per mitjà del cor abrandat i comunicatiu de N'Abel Bonet que s'anà trametent i intensificant en el cor del nostre poble, encenent entusiasmes i conquerint aquella col·laboració popular que tanta significança li ha donat.

Ja veieu, distingits consocis i choristes, quina alta exemplaritat ens dona el pas de l'amic Bonet per aquesta casa. A semblança del santoral de la nostra Església Catòlica, jo voldria que els nostres cantaires prenguessin per patró en les seves tasques orfeòniques algun d'aquells barons modèlics suara anomenats, i sobretot l'amic Bonet, per tal que tots imitessin les seves excel·lents qualitats,

no sols en llurs manifestacions externes, sinó fins en el més recòndit del seu cor i de la seva pensa que no fou altre que amor, disciplina, desinterès i força de voluntat al servei, tot, de l'ORFEÓ CATALÀ, del seu Mestre i de Catalunya.

Descansi en pau, i, amb ell, tots aquells altres consocis que hem anomenat i que la mort implacable ha allunyat del nostre costat per sempre més.

La Junta de l'ORFEÓ transmeté, també, sentides paraules de condol als Mes-tres Amadeu Vives, Pau Casals, Joan Tomàs, a l'ex-company de Junta Josep M.ª Blanc, fills d'Emili Badiella per la mort de llurs familiars i a l'Orfeó de Prats de Llusanès per la mort del seu intelligent Director.

Igualment l'ORFEÓ cursà un telegrama de condolença a la Schola Cantorum de París per la mort del seu il·lustre Director Mtre. Vicents d'Indy, que tantes mostres d'afecte havia donat a l'ORFEÓ, en el llibre d'or del qual escriví un dia aquestes paraules: "Rarament he tingut ocasió d'oïr en la meua carrera musical una societat d'amateurs donant una impressió de vida i d'intel·ligència artístiques més intensa que l'Orfeó Català"; i afegia més avall: "l'audició de l'Orfeó Català fou una de les meves més belles impressions d'art".

Descansin també en la pau del Senyor aquests bons ciutadans i amics nostres.

MOVIMENT DE SOCIS:

No ens ha de sorprendre que la nostra Entitat que, com les similars, va vivint en temps normal pel patriòtic ajut d'una minoria selecta, senti enguany les repercussions, en el seu aspecte econòmic, de l'estat general de la societat i del criteri predominant en temps de crisi, que és el de sacrificar a l'estalvi aquelles coses que la majoria creu superficials, incloent en aquesta classificació — equivocadament, és clar — les institucions d'art i cultura com si aquestes no fossin necessàries, àdhuc indispensables, per a la vida veritable i digna de la societat.

L'estat de les nostres llistes de socis és:

Socis	Honoraris	5
"	Vitalicis	147
"	Adjunts	42
"	Protectors	1.698
"	Choristes noies	108
"	" homes	102
"	Solfistes noies	27
"	" homes	10
Total		2.139 socis

Hi ha, a més, 53 nois choristes i 26 de solfistes no comptats com a socis.

Enguany tenim, doncs, una petita minva en el nombre total de socis, deguda, a part de les defuncions que acabem d'esmentar, a les causes suara apuntades, a les quals podríem afegir, encara, una altra, que és la crisi, també, dels valors morals, ja que si l'economia indueix a la limitació de les despeses, l'altra fa que siguin, en general, les altes institucions d'art i cultura les que rebin la coltellada de l'estalvi,

subsistint, en canvi, les despeses per a coses ben trivials i secundàries. En fi, creiem en la reacció d'aquest estat d'esperit passatger i que, per tant, les nostres Entitats tornaran a gaudir de la protecció que es mereixen i necessiten.

En la categoria de socis vitalicis han entrat enguany els bons amics Víctor Rahola Trémols, Modest Gual Mora i Carles Gubern i Puig, prestigiosos patricis que en mig de la depressió actual han volgut donar a l'ORFEÓ aquesta mostra de protecció i ajut que cordialment agraïm.

I en la nova categoria de Soci Chorista Vitalici hi ha entrat enguany l'antic cantaire En Joaquim Homs, per haver complert, per bé que amb certes intermitències, els vint anys de chorista de l'ORFEÓ, i avui hom li lliura el diploma acreditatiu d'aquest nomenament i el distintiu de chorista en propietat.

SITUACIÓ ECONÒMICA:

Amb la tradicional cura i intel·ligència amb què els nostres companys de Junta regeixen les finances de l'Entitat i que ha fet possible la normal atenció de totes les seves necessitats, així com la gradual amortització del Deute flotant, hem seguit enguany aquest aspecte de la nostra economia. Ja haveu sentit les dades que amb detall ha donat el nostre excellent Comptador. S'han amortitzat enguany 13.000 pts., tal com senyala l'escala d'amortització del nostre deute, quedant encara pendents d'amortització 381.000 pts., que, amb el bon seny que fins avui ha regit en les nostres finances, s'aniran amortitzant reglamentàriament i paulatina, donant, com fins ara, l'alt exemple de serietat i solvència que és una de les característiques de tota bona i honrada administració i que no sols ha merescut elogis de tots els nostres creditors, sinó també belles mostres de confiança com l'honrosa del fundador dels Premis Patxot, dels Rabell i de l'obra del Cançoner, posant en mans dels nostres Tresorer i Comptador l'administració d'aquestes importants fundacions.

Una volta ateses totes les necessitats del funcionament social, ha quedat encara un petit sobrant per a futures contingències que no es faran pas esperar. Una d'elles, i de considerable cost, serà la construcció de la sala d'assaigs en els sotans, obra de la qual tantes voltes s'ha parlat, i que per bé que no s'ha construït encara, ja s'han fet els deguts estudis que, dissortadament, han donat un resultat negatiu per l'especial construcció dels fonaments de l'edifici, i, actualment, s'està estudiant la possibilitat de construir-la sota la sala del cafè o bé en altre lloc adient.

Aquesta obra no sols eixugarà les nostres disponibilitats, sinó que ens obligarà segurament a fer una hipoteca. Dit sia això per a il·lustració d'aquells criteris simplistes que creuen que les possibilitats econòmiques de l'ORFEÓ són inesgotables.

TASCA ARTÍSTICA:

Sense defallença, un any rera l'altre i amb una normalitat quasi cronomètrica, la nostra Entitat va desplegant i eixamplant la seva activitat artística amb la celebració de concerts, excursions, audicions íntimes, etc., i amb els assaigs

parcials quasi diaris i de conjunt setmanalment, a més de les classes de solfeig, vocalització i teoria de la música, que com tots sabeu es vénen donant, també, periòdicament i amb la més normal regularitat.

Vegem, ràpidament, la tasca que enguany s'és portada a felíx terme:

Després del concert tradicional de Cap d'any, la primera manifestació artística de l'ORFEÓ, l'any 1931, fou amb caràcter íntim amb motiu de la visita que féu a la nostra ciutat el notable compositor occità Mtre. Josep Canteloube. La Secció Choral féu conèixer a l'illustre hoste les cançons populars més característiques del seu repertori, així com algunes composicions dels Mtres. Nicolau, Vives, Palestrina i altres. Assistiren a l'audició íntima diverses personalitats del Consolat de França i bon nombre de socis. L'illustre visitant elogià calorosament el nostre art choral i les nostres interpretacions, signà en el llibre d'or de l'ORFEÓ paraules d'elogi i agraïment i mostrà vers desigs de què novament la nostra agrupació choral visiti la capital de França.

L'endemà, dia 18 de gener, l'ORFEÓ col·laborà en un concert públic compost d'obres del susdit Mestre, donant-se en primera audició *l'Himne als Catalans*, obra plena de dificultats i de gran efecte que assolí veritable èxit. L'autor cedi l'original d'aquesta obra, amb escaient dedicatòria, al nostre petit Museu de la música.

El dia 8 de febrer la nostra Secció Choral acudí al Poble Espanyol de Montjuïc, sol·licitada per la Junta de Museus, a donar un concert popular en aquella plaça a benefici de les seves noves adquisicions artístiques. El concert fou molt aplaudit i al final l'alcalde de la ciutat felicità el Mestre i cantaires.

El dia 15 de març l'ORFEÓ organitzà el seu primer concert Quaresmal, de la més alta qualitat artística. Es cantà en primera audició la Cantata n.º 140 de Bach *Desperteu, diu la veu forta*, i és repetí la n.º 4 *Crist jeia en la mortalla*, que amb tant d'èxit s'havia executat l'any anterior. La primera part del programa era integrada per obres de Victòria, Palestrina i el formós *Divendres Sant* de Nicolau, i era bo de constatar com l'obra del nostre admirat Mestre i Soci Honorari s'aguantava ferma i vibrant malgrat el veïnatge d'aquells grans mestres. No cal dir com les *Cantates* de Bach captivaren l'auditori i arrencaren sorolloses ovacions per a premiar la tasca de tots els executants, especialment del Mestre Millet que tan bé sent i interpreta les creacions d'aquell genial compositor.

El dia 22 de març es repetí aquest concert amb petites variants en la primera part, produint les *Cantates* la mateixa impressió del primer dia i, encara, potser, major, per haver aprofundit més l'auditori l'obra del celebrat Cantor de Leipzig. Aquest concert fou dedicat als Srs. Diputats concurrents a l'Assemblea de Diputacions.

El dia 18 d'abril l'ORFEÓ col·laborà en un concert destinat a engrossir la subscripció per a l'erecció d'un bust del Mtre. Nicolau en el gran saló central

de l'Escola de Música. No cal dir amb el goig que hi collaborà, cantant algunes de les obres cabdals del Mestre.

La novetat i interès — diguem-ho així — d'aquest concert que tingué lloc al cinquè dia de la proclamació de la República, fou l'estrena d'*El cant del poble*, compost i harmonitzat sobre una melodia de Clavé, pel Mestre Vives, amb lletra d'En Sagarra.

Tots recordareu com fou ovacionat aquest himne i com el fervor i arborament patriòtic que aquells dies ho inundà tot s'exterioritzava a cada moment durant el concert, més que per les obres executades, per l'aparició en les llotges centrals dels elements més caracteritzats d'aquell moviment polític triomfador.

El dia 25 d'abril l'ORFEÓ donà un nou concert en el Palau Nacional de Montjuïc, organitzat pel "Comitè Olímpic Espanyol", a honor dels delegats del Comitè Olímpic Internacional, i obtingué igualment un assenyalat triomf, sovintejant les ovacions en mig d'aquell mateix fervor patriòtic que suara esmentàvem, ja que a aquell concert assistiren, també, les personalitats d'actualitat en curiosa barreja. Feia bo de veure aquells generals, militars, polítics de tota classe, autoritats, etc., escoltant a peu dret el nostre *Cant de la Senyera* i *Himne del Poble*, mentre el públic s'enardia — un xic prematurament, potser — amb aquell "*ningú ens pendrà la nostra llibertat*" que era el moll de l'os de la composició sagarrenca.

El dia 21 de juny la nostra Secció Choral, donant una mostra de vera germanor i cordialitat que fou molt elogiada i agraïda, collaborà en el concert que "La Violeta de Clavé" celebrà en el Teatre Olympia amb motiu de les seves noces d'or. Al final del concert la secció d'homes d'ambdues entitats cantà "Les flors de maig", de Clavé, composició que, com les restants del programa, fou molt aplaudida.

També l'ORFEÓ va ésser sol·licitat pel Sr. President de la Generalitat de Catalunya per a collaborar en el concert benèfic organitzat a benefici dels Hospitals de Sant Pau i Clínic en el Teatre Nou del Paral·lel, prenent-hi part la nostra secció d'homes. L'èxit artístic i de públic fou complet. Llàstima, només, que, malgrat això, el resultat econòmic del concert no correspongué als desigs dels filantròpics ciutadans que l'organitzaren amb tan excellent finalitat.

Un concert que l'ORFEÓ donà amb la major satisfacció fou el celebrat en el "Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria", com a celebració del seu recobriment després de la maltempsada de la dictadura, de trista recordança per a tots els bons catalans. No cal dir com el local s'emplenà de socis d'aquella valenta entitat, els quals premiaren amb càlids aplaudiments la tasca dels nostres cantaires. El Sr. President del Centre ofrenà al Mtre. Millet una batuta amb ecsaient endreça.

Com de costum, finides les vacances estiuenques, l'ORFEÓ celebrà els tradicionals concerts de desembre. El primer tingué lloc el dia 6 d'aquell mes, i es cantaren tres composicions en primera audició i altres tres estrenes. Totes

foren molt celebrades i merescué especial aculliment la de Mn. Cogul, premiada en una de les nostres Festes de la Música, per la seva rica melodia i factura elegant i perfecta que fou molt aplaudida. També assoliren gran èxit les del nostre amic Sr. Chavarri, l'intelligent musicògraf valencià, tan amic de l'ORFEO i de les nostres coses.

El dia 26, diada de Sant Esteve, va celebrar-se, amb un ple a vessar, el tradicional i tan esperat concert nadalenc, amb igual èxit que els altres anys, i es cantaren diverses composicions en primera audició i algunes estrenes, destacant-se entre aquestes les del Mestre Pujol, Tomàs i Pérez Moya.

Igualment el dia de Cap d'any va celebrar-se l'altre tradicional concert, amb col·laboració de la cobla "Barcelona", que obtingué un èxit franc i entusiasta. No detallem el mereixement i característica de cada obra estrenada, per haver-ho fet ja i amb la deguda competència la nostra REVISTA MUSICAL CATALANA.

Intercalats amb aquestes audicions públiques l'ORFEO ha celebrat també alguns actes artístics dins la intimitat social, que cal remarcar en aquest apartat per la seva vàlua i importància i pel ressò que assoliren arreu.

Fou el primer d'ells l'audició íntima dedicada al Mtre. Canteloube, i ja esmentada en altre lloc.

L'altre, fou l'homenatge que la Ràdio-Barcelona, seguint un lloable pla, va dedicar al Mestre Nicolau, en el qual la nostra Secció Choral va cantar algunes composicions del Mestre que foren molt aplaudides pels nostres socis assistents i l'acte i que sabem foren perfectament oïdes d'arreu mercès a aquest modern mitjà d'expansió que és la ràdio.

Cal també esmentar dins l'aspecte íntim de la nostra actuació artística el concert donat darrerament — avui fa vuit dies — a honor de l'Associació Choral de Mestres de Moràvia, que no caldrà detallar per estar ben viva encara la impressió satisfactòria que produïren als il·lustres visitants les nostres cantades. Em plau de fer constar, només, que restaren admirats de la nostra música popular, de la força i valer dels nostres compositors i de la justesa i vida de les nostres interpretacions. Recordareu les paraules bondadoses i d'elogi que ens adreçà el Sr. Slaby en correcte català i el vibrant i patriòtic discurs del nostre senyor President. L'ORFEO ofrenà una llaçada als simpàtics hostes i els obsequià amb un senzill *lunch*. Els Mestres de Moràvia correspongueren a l'obsequi del concert, malgrat el poc temps de què es disposava, cantant amb notable ajust i bon gust diverses cançons i ofrenant a la nostra entitat algunes partitures i fotografies amb afectuosa endreça.

També hem de consignar ací com a acte de vera germania i cordialitat l'homenatge que el Futbol Club Barcelona tingué la gentilesa d'organitzar el dia 21 de juny, per tal d'ofrenar a la nostra Entitat el pergami i llaçada que la Junta d'aquella important entitat esportiva tenia acordat lliurar a l'ORFEO des de l'any 1925 i que, a causa de la persecució que sofrí durant la Dictadura, no pogué portar a terme amb oportunitat.

L'acte revestí un caràcter íntim i escaient que féu doblement atractiva la festa. Es jugà un interessant partit de futbol, finit el qual el President del

Club, Sr. Rosés, després d'un brillant parlament, col·locà a la Senyera el trofeu commemoratiu, ço que agrai amb belles paraules el nostre Vice-President Sr. Moragas. L'ORFEÓ cantà el *Cant de la Senyera* i el *Cant del poble*, que foren molt aplaudits, essent obsequiades les nostres senyoretes amb bonics ramells de flors, gentilesa que, com totes les altres que tingué el Club envers l'ORFEÓ, aquesta Junta agrai degudament.

EXCURSIONS:

Com cada any l'ORFEÓ ha estat sol·licitat per a efectuar diverses excursions, ço que demostra l'afecte amb què les corporacions i entitats més representatives de la nostra terra i àdhuc de fora distingeixen la nostra Entitat. No cal dir com els en restem ben agraïts. No sempre, però, és possible complaure els bondadosos sol·licitants, ja que moltes vegades les dates precises que senyalen o bé el caràcter dispendiós del pressupost dificulten el poder-los complaure com fóra el gust de l'ORFEÓ.

Enguany s'han rebut diverses sol·licituds. Recordem, de moment, les de Mallorca — que estigué a punt de realitzar-se, — París, Pontevedra, Melilla, àdhuc Xicago, però, com sabeu, únicament donàrem un tomb pels volts de Barcelona, ja que les excursions llargues cada dia es fan més dificultoses pel seu considerable cost.

No obstant, no seria pas difícil, si el món posés enteniment, ço que vol dir que hi hagués pau i normalitat arreu, començant per casa nostra, que dintre un parell d'anys poguéssim efectuar-se una molt important excursió que seria digna pariona de les millors que hem fet a l'estranger. Per avui no podem donar més detalls. Serveixi sols aquesta insinuació per a que tothom ocupi el seu lloc i posi el seu màxim esforç en les tasques habituals de l'Entitat per a estar, així, sempre a punt de qualsevol agradable sorpresa.

La primera excursió d'enguany fou el dia 1.er de febrer a la ciutat de Valls, amb motiu de les festes decennals de la Candela. Tots recordareu la rebuda triomfant que es féu a l'ORFEÓ, amb bandes de música, autoritats, Xiquets de Valls fent arriscats castells i nombrosa gentada; recordareu la visió d'aquella ciutat bellament guarnida per la festa religiosa que celebrava; la funció a l'església amb cànctics apropiats, la recepció a l'Ajuntament amb parlaments del senyor Alcalde i el Sr. Moragas, la cantada a la plaça Major sota un sol atidor i una ventada molestosa, mentre els Xiquets alzinaven les seves torres admirables i tremoladisses, i l'aldarull de la gentada, cobles, bullici i animació no deixaven sentir la celebrada composició de Clavé que els nostres homes prou s'esforçaven en fer vibrar. Recordareu el bon acolliment de les famílies que ens asseguraren en llur taula i finalment el concert diguem-ne popular i quasi a l'aire lliure que va donar-se en aquell local-envelat a mig fer, i, sobretot, senyors, recordareu aquell vent huracanat que, rebolcant-se pel sostre de cartró del local i obrint forats i manxes per tot arreu, arribava, a voltes, a dominar el braó dels nostres cantaires. Fou un concert que les males condicions acústiques del local i les atmosfèriques d'aquella tarda malmenaren totalment. No deixà per això de tenir en alguns mo-

ments cert interès i curiositat, com, per exemple, veure el Mtre. Millet dirigir el *Cant a la senyera* amb capell i abric, com anar així mateix indumentats la major part de cantaires i públic, sentir els bruels de la ventada apocalíptica que amenaçava enlairar aquell aerostàtic local, i el final inesperat de la presència d'un Ministre amb la nova d'haver estat concedida la Medalla del Treball a l'ORFEÓ CATALÀ.

Malgrat totes aquestes incidències que no són pas imputables, com comprendreu, als bondadosos i atents organitzadors de l'excursió que s'esforçaren a fer-nos agradosa l'estada en aquella ciutat com així ho assoliren, el concert obtingué un bon èxit i foren molt aplaudides aquelles composicions que, lliures de paràsits, podien arribar al públic.

El comiat de la ciutat de Valls ens reservava la sorpresa de veure fantàsticament il·luminada la majoria de cases i carrers i l'altiu campanar, mostrant cada un dels mils llums ablamats un cor encès en la fe dels nostres passats que difícilment podran apagar les fúries sectàries.

El regrés a l'estació es féu amb gran lleugeresa, ja que anàvem a favor del vent i entre aplaudiments i encaixades amicals dels bons vallencs ens allunyàrem de la ciutat en festa que al lluny es veia encara màgicament fosforescent dins les negrors d'aquella nit hivernenca i ventosa.

La segona excursió fou a Terrassa el dia 14 de maig, dia ple de llum i sol i alegria i bonança com correspon, segons la dita popular, al dijous de l'Ascensió del Senyor. Fou, demés, un dia de camp i d'esbargiment, ja que tots els actes de la diada tingueren lloc a l'aire lliure que en el mes de maig i en el florit jardí de l'Asil Busquets era una festa per als ulls i l'esperit.

L'excursió fou organitzada pel patronat d'aquell benèfic establiment que acull els fillets dels obrers terrassencs durant els dies de treball, cuidant-los el cos i captenint-se de llur formació espiritual.

La sollicitud de les pacients Germanetes, la visió d'aquelles petites criatures asilades, la festa religiosa al matí al pati, en la qual la Capella de Sant Felip Neri cantà la missa del Papa Marcel, el concert a la tarda, a hora baixa, mentre el sol projectava la seva fantasmagoria damunt el cel clar i estenia un bellugeig de llum i ombres suaus en la multitud d'oients escampada, com en un aplec camperol, al llarg del pati de l'Asil, la refulgència de l'ocellada dins la fronda del jardí que barrejava lliurement les seves passades amb les dels nostres cantaires sense sotmetre's a compàs ni a ritme, el perfum de la floresta en el ple del seu esclat primaveral, aquella volior d'angelets, querubins, serafins i totes les potestats celestials, que voltaren la Senyera i el Mestre, durant el descans del concert, cantant lloances a l'ORFEÓ amb versos d'una rima senzilla i corprenedora, l'ofrena d'una rica medalla per a la Senyera i choristes, l'ambient de pau, amor i caritat que es respirava en aquella santa casa, tot, tot donà a la festa de l'Asil Busquets un caire de poesia i dolçor i benestança que difícilment s'esborrarà del cor de tots els que hi assistirem, com difícilment el sectarisme arrençarà del cor del poble aquestes benèfiques institucions d'amor i caritat.

Completà el goig espiritual de la diada la visita a les famoses esglésies romàniques de Sant Pere, sol·licitament acompanyats per la Junta de Museus de l'antiga Egara, deferència que oficialment la Junta de l'ORFEÓ agrai.

Fou la darrera excursió la que tingué lloc el dia 14 de juny a la ciutat d'Igualada, organitzada per l'honorable i històric Gremi de Blanquers d'aquella ciutat en commemoració del VIIe centenari de la mort del seu patró Sant Antoni de Pàdua.

Una de les notes més agradoses i sorprenents d'aquesta excursió fou el brillant plebiscit de totes les forces vives d'aquella ciutat sollicitant l'anada de l'ORFEÓ. Entitats culturals, econòmiques, artístiques, professionals, agrícoles, religioses, etc., trameteren, totes a la una, telegrams i telefonemes requerint l'ORFEÓ a fer la visita desitjada, i la Junta, davant el pes d'aquelles dues dotzenes de comunicacions i de l'alta i brillant representació de totes elles, no trobà millor solució que desentendre's d'altre compromís i complaure tan bondadoses sollicituds.

La rebuda al matí, la festa religiosa, i la cantada en la plaça sota ample velàrium, com el concert a l'Ateneu Igualadí, assoliren gran èxit, i tothom quedà ben complagut de l'estada en aquella històrica ciutat.

El senyor Alcalde, en nom d'Igualada, col·locà una rica corbata republicana a la Senyera; la primera que d'aquests colors llueix la nostra ensenya.

Expressament he omès, senyors, tots els detalls de les excursions celebrades, ja que amb oportunitat i amb traça inimitable se n'ocupà *in extenso* la nostra REVISTA MUSICAL CATALANA per la ploma acolorida, com els seus llapis, del nostre artista dibuixant, literat i home de cor i de foc, com és el Sr. Renart, l'excel·lent company de Junta.

Ací podríem deixar acabada l'enumeració de la tasca artística de l'ORFEÓ durant l'any 1931, però hem de fer esment, encara, de la seva continuïtat i divulgació amb la impressió de discos i transmissions per ràdio. Tots sabeu com l'ORFEÓ canta tot l'any a través d'aquests admirables mitjans de divulgació, ja en la intimitat de la llar, ja voleiant pels aires, travessant mars i continents i portant les nostres cantades d'un cap a l'altre de la terra.

Enguany les impressions més notables han estat les de les Cantates de Bach, que arreu han assolit gran èxit artístic, si bé no tant de venda, ja que el disc fonogràfic es ressent també de la crisi general i sobretot de la competència que li fa la ràdio, especialment per la radiació constant de discos de tota mena.

No obstant, ens complagué saber com alguna casa d'Itàlia, Anglaterra, Amèrica i Bèlgica havia sol·licitat per a la seva publicació les matrius dels discos de referència, i hem vist uns catàlegs de Bèlgica i Itàlia que els anuncien amb paraules ben elogioses per a la nostra entitat.

Així, doncs, amb la normal celebració dels concerts-repàs i amb tots els actes que acabem de ressenyar, queda consignada la labor artística de l'ORFEÓ durant l'any finit. Com hem dit altres vegades, aquesta és la tasca externa, ja que la íntima, la constant, la de preparació no passa mai i segueix un dia rera l'altre amb els assaigs diaris, lliçons de solfeig, classes de vocalització, teoria, etc.

Enguany s'han celebrat uns 250 assaigs parcials i de conjunt, i 19 concerts, ço que demostra com la tasca és ininterrompuda i com és de lloar i admirar i agrair l'esforç dels Mestres i dels choristes complidors. Entre aquests cal esmentar en Miquel Galito, Joaquim Silvestre, Emili Planas, Emili Jové, Encarnació

Cortaza, Montserrat Crespo, Isabel Loras, Enrica Codina, Pilar Roca, Adolf Romero, Assumpció Lazur, Carme Jové, Teresa Saló, Joaquina Calvo, Eusebi Garcia, Jaume Canela, Carme Tres, Rosa Moreta, Joan Parramon, Emili Cerrillo, Maria Mercé, Maria Verdager i Ermengol Bigas, que durant l'any no han arribat a faltar més de vuit vegades i encara alguna d'aquestes per causa de força major.

És ben justa i merescuda, doncs, la distinció que com de costum se'ls concedirà, desitjant que el seu exemple tingui imitadors, ja que així es reduiria considerablement l'esforç dels Mestres i cantaires i seria més fàcil intensificar, encara, l'activitat artística de la nostra Entitat.

És aquest un aspecte ben seriós que caldria que tots els cantaires s'esforcessin a excel·lir, perquè, com tothom sap, una de les coses més pertorbadores de la Secció Choral són les faltes d'assistència als assaigs que periòdicament se celebren, ja que elles fan doblement pesada la tasca dels Mestres i choristes complidors.

I penseu, cantaires que m'escolteu, que si bé el Mestre és i serà eternament jove, per una d'aquelles ironies de la vida cada any que passa s'acumulen damunt seu noves i feixugues càrregues, i convé no afeixugar-lo més amb treballs innecessaris. Recordeu l'any passat aquell repicament de campanes pel seu merescut nomenament de Director de l'Escola Municipal de Música. Quantes hores i energies no li lleva aquest càrrec de tan alta responsabilitat, del qual jo el voldria veure rellevat per a esmerçar tot el temps entre els descans i l'ORFEÓ! Mireu enguany, encara, la seva actuació en diverses ocasions. Ara a Vich, en un festival d'Orfeons; després en l'Aplec d'Orfeons de Manresa, desenrotllant una interessant ponència; més ençà en el Monestir de Montserrat, llegint el bellíssim discurs en l'homenatge al Mtre. Nicolau; després en l'Assemblea de Mestres de Capella — altra de les activitats del Mtre. Millet, — i a Caldes de Montbui, Mataró, Premià, etc., amén de la seva col·laboració en la nostra REVISTA MUSICAL CATALANA i en altres publicacions i de moltes i moltes altres activitats que gràcies a la seva fortitud física i moral va suportant alegre i rialler i optimista. Això per a no esmentar més que l'activitat del Mtre. Millet, que si haguéssim d'alludir la del Mtre. Pujol veuríem com és un constant treballar i un fer anar avant una pila de coses amb el seu dinamisme comunicatiu i inexhaurible.

Però una de les càrregues que més aclaparen els Mestres és la dels assaigs incomplets, ço és, aquell esforç que cal fer i repetir quasi igual un i un altre dia a causa dels cantaires que acostumen a faltar. Per això jo els demanaria que, complint amb els deures de chorista i donant una mostra d'amor als Mestres, tothom s'esforcés, amb la seva constant assistència, a fer menys pesada la tasca de tots, coadjuvant així al normal funcionament de la Secció Choral, en lloc de pertorbar-lo amb continuades i innecessàries faltes.

A més dels actes públics i reservats als nostres senyors socis, que acabem de ressenyar en l'apartat corresponent a l'actuació artística de l'ORFEÓ, ja que en tots ells prengué part la nostra Secció Choral, han tingut lloc durant l'any finit algunes festes i actes que, celebrats dins la intimitat social, cal esmentar degudament si volem completar la vera ressenya anyal de tota la vida intensa de l'ORFEÓ.

Entre aquests actes d'intimitat familiar cal consignar-hi la ballada de sardanes i el *lunch* de consuetud en les diades de Cap d'Any i Sant del Mestre, en les quals regna la més franca expansió i cordialitat.

Altra festa reservada als senyors socis fou el recital de cançons que donà la nostra fervorosa chorista Srta. Montserrat Salvadó el dia 6 de juny, acompanyada al piano pel nostre consoci, el notable compositor i artista Mtre. Toldrà. Tots recordareu l'èxit del concert integrat per cançons originals d'aquest Mestre i els elogis que la crítica musical féu de la tasca de la nostra gentil cantaire i del mestre acompanyant. Cal esmentar també les paraules que el Mestre Millet escriví en el programa, fent ressaltar la forta personalitat musical del jove compositor i la sensibilitat artística de la nostra distingida orfeonista.

El dia 5 de juliol tingué lloc en el Restaurant Maricel, de Montjuïc, un altre acte ben simpàtic, amb motiu del dinar de germanor que la Junta de l'ORFEÓ oferí als seus cantaires en finalitzar la tasca artística de la temporada. Fou un dia d'esbargiment al voltant d'una taula exquisidament i abundantament proveïda, entre els atractius de la nostra muntanya i en l'amable companyia i familiaritat dels nostres cantaires. En finalitzar l'àpat, el Mtre. Llongueres llegí una bella poesia, hi hagueren brindis, es cantà el *Cant del poble*, es ballaren sardanes i tothom davallà de la muntanya amb els ulls plens de la blavor del nostre cel i del *mare nostrum*, que lluia com una maragda, i amb el cor sorollant de satisfacció per la bella diada passada en mig d'un ambient tan cordial i joíós.

Altre acte íntim fou l'Exposició Iconogràfica de la Cornamusa en el vestíbul del local social, organitzada pel nostre company Sr. Renart, que tan visitada fou i tants elogis meresqué de la premsa, tant per la importància dels exemplars exposats com per la seva varietat i abundor, donant una cabal idea del predomini que havia tingut arreu aquest popular instrument, avui en plena decadència, almenys a casa nostra. Per a parlar-nos de la història i evolució de la cornamusa a Catalunya, el conegut i erudit folk-lorista En Joan Amades donà una interessant conferència en aquesta mateixa sala, mostrant, oi més, la nota típica dels sorollosos cornamusaires de Begues i del simpàtic gaiter gallec.

També hem d'esmentar l'acte de col·locar el bust del Mestre en la sala de Junes, que més que un acte fou un acord pres fa temps i que ara s'ha portat a terme aprofitant la gentilesa del jove escultor Sr. Matemala, qui, havent fet en guix l'esmentat bust, la Junta acordà reproduir-lo en bronze damunt un dau de marbre i col·locar-lo en lloc preferent de la sala de Junes. Tots l'haureu pogut veure, i observar com palpita en aquell bronze tota la vida i el caràcter del Mestre, ço que anys a venir — i Déu vulgui que trigui força — tindrà un valor i importància inapreciable. Que per molts anys, doncs, poguem cotejar i comparar l'obra de l'artista escultor amb l'original.

Dintre la categoria dels actes íntims de l'Entitat bé hem d'aplegar-hi la recent publicació d'una obra coral del Mtre. Nicolau, acord que prengué la Junta fa temps a iniciativa del Mtre. Millet, per tal d'editar les obres corals

inèdites de l'estimat Mestre i soci honorari. Ara fa pocs dies s'ha publicat el bellíssim poema choral *Captant*, amb la seva traducció en francès. És una publicació elegant i acurada que porta com a subtítol l'honrosa, per a nosaltres, inscripció: "Homenatge de l'ORFEÓ CATALÀ al Mtre. Nicolau." Se n'han fet uns pocs exemplars en paper de fil i japó, demés de l'edició corrent. El dia de Reis, com a present nadalenc, el Mtre. Millet anà a oferir l'edició a l'illustre compositor, qui rebé la inesperada ofrena ben agraït i commogut.

Altra publicació que mereix esmentar-se en aquest lloc és la que donà a llum, fa poc, el notable i culte artista En Francesc Viñas, el celebrat tenor, sobre *El arte del canto*, obra valuosa, plena de consells, exemples, lliçons i normes per a excel·lir en el difícil i diví art del cant. Aquesta obra, ricament presentada amb fotografies, planes musicals, etc., està dedicada a l'ORFEÓ CATALÀ amb els següents termes, impresos a grans caràcters damunt la seva portada:

*Als Mestres cantaires
del gloriós Orfeó Català
i a son insigne fundador
En Lluís Millet
"Novell Hans Sachs"
Homenatge d'admiració*

Aquesta distinció que tant ens honora colpi profundament el nostre cor i per això no ens hem pogut estar de registrar-la en aquest lloc reservat a les intimitats socials de la nostra Entitat.

Igualment farem esment ací de la concessió, per un dels Governants antics, de la Medalla d'Or del Treball a l'ORFEÓ CATALÀ, primera distinció concedida a una corporació artística segons indicació del senyor Ministre portador de la nova. Per bé que aquesta distinció avui resta anul·lada per acord de l'actual Govern, no podem pas negar que al seu dia ens complagué pel reconeixement que suposava de la tasca artística i cultural de la nostra Entitat, que un jorn fou clausurada i perseguida per altre Govern, enemic del patrimoni espiritual de la nostra terra. Aquest contrast edificant i alligador fou ço que posà un punt d'interès a la distinció atorgada.

També volem consignar ací l'èxit que assolí un nostre jove cantaire amb la presentació de l'Orfeó que dirigeix. Ja podeu suposar que em refereixo al fill del Mestre, Director de la *Schola Orfeònica*. A les seves rellevants qualitats ja esmentades en altres ocasions com a compositor, cal afegir-hi des d'ara, ultra les de crític musical en les planes de la nostra REVISTA, la de Director, en la qual, a jutjar pel seu recent debut, confiem excellirà com en totes les altres disciplines. Això que pot tenir, temps a venir, gran transcendència per a l'ORFEÓ CATALÀ, bé cal anotar-ho en aquesta secció d'intimitats nostres.

I finalment hem de consignar un altre èxit també d'una nostra orfeonista i compositora, la gentil Isabel Loras, amb la seva primera sardana que la cobla

Barcelona estrenà en aquest mateix lloc el dia de Cap d'Any i que tan bell èxit assolí, rebent la jove i humil compositora l'ovació cordial de tots els seus companys de chor, a la qual ajuntem la nostra i ben expressiva.

Manca, per a acabar, fer esment de les bones relacions que la nostra Entitat manté amb totes les seves similars i el goig que experimenta cada volta que pot atendre una sollicitut, servir una comanda, facilitar una informació, etc.

Enguany l'ORFEÓ ha pogut complaure i atendre el senyor Cònsol de la República Argentina, Coral Vetusta de Oviedo, Masa Coral Tinerfeña, Orfeón Donostiarra, Orfeón Crevillentino, Coral de Santander, etc., i molts Orfeons, entitats i particulars de casa nostra, així com compositors, biblioteques, editors, etc.

L'ORFEÓ s'ha adherit als actes d'homenatge als seus consocis Srs. Apelles Mestres i Francesc Matheu, a l'Orfeó Montserrat i Violeta de Clavé i ha contribuït al trasllat de les despulles del que fou excellent secretari de l'ORFEÓ En Lluís B. Nadal, de grata recordança; al monument a Mn. Cinto a Montserrat i a la subscripció pro monument a Garreta.

Igualment l'ORFEÓ ha rebut diversos donatius per a les seves biblioteques i museu. Hem d'esmentar els del conegut bibliòfil Sr. Terrades, del Mtre. Canteloube, de l'Institut d'Estudis Catalans, Francesc Brossa, Josep Paluzie, Josep Porté, Banc Vitalici d'Espanya, Joan G. Junceda i sobretot del nostre Vocal conservador Sr. Renart, a qui no agraïrem mai prou tot el que ve fent per a l'ORFEÓ en el seu aspecte artístic i per a que la nostra Entitat doni ben sovint notes de bon gust i d'art en el que es refereix al seu agençament i vida, diguem-ne, de relació. Finalment esmentarem la deferència del Foment Català de París en nomenar el nostre senyor President membre d'honor del seu Patronat.

Heus ací, distingits consocis, una lleugera ressenya de la tasca realitzada per l'ORFEÓ durant l'anyada finida. Malgrat no haver estat possible enguany, per un munt de circumstàncies entorpidores, glossar-la detingudament com altres vegades, crec que aquesta ràpida recensió bastarà a fer reluir tota la seva eficàcia i puixança en començar la quinta dècada de la seva existència.

Com dèiem al començament, aquesta continuïtat de l'obra de l'ORFEÓ és una de les seves més glorioses característiques, i, com feia observar un illustre patrici en festa memorable, l'obra de l'ORFEÓ CATALÀ precisament per aquesta fortitud i fermesa en mig de la interinitat i capgirament que ens envolta, evoca el record d'un temple de granit, massís i durador com els temples egipcis.

Aquest temple de granit, consocis i choristes que m'escolteu, aquesta obra de fàbrica albiradora i reconfortant, s'assenta, no ho oblidéssiu pas, damunt els fonaments de la constància, disciplina, amor, esforç, desinterès i abnegació, il·luminat tot per la flama de l'ideal que és llum i força alhora. Cal que tots els que avui composem aquesta Entitat, no ens atrevíssim pas mai a soscar cap d'aquestes columnes mestres que sostenen l'airós edifici, amb perill del seu esventrament. Qui això fes seria maleït de tots nosaltres i fins de part d'enllà de la tomba on reposen éssers que tants sacrificis tenen esmerçats generosament en aquesta obra. Cal que tots i cada un de nosaltres tinguem ben present que l'obra de l'ORFEÓ CATALÀ no ens pertany pas a nosaltres sols, que ella és el resultat,

el fruit de quaranta anys d'esforços i sacrificis, privacions i heroismes i que nosaltres en som, actualment, uns senzills depositaris que l'hem rebuda com a dipòsit sagrat d'altres mans i que hem de retornar intacte, amb el nostre petit esforç acoblat, a les generacions futures per a que aquesta obra màxima del nostre renaixement que tant ha contribuït al desvetllament i enriquiment artístic i cultural de la nostra terra, segueixi vivint i influenciant la vida de les noves promocions.

Esforcem-nos, senyors, com fins ara a fer ben viva i palpitant l'obra de l'ORFEO CATALÀ. Ja ho veieu, en el desert i desolació que ens envolta, ella és l'oasi acollidor i reconfortant, en mig de l'esterilitat i eixarrement general ella és el tany florit que embauma la nostra vida i en fa més passadores les seves misèries, entre l'eixutesa que ens decandeix, ella és el rajoli cantaire que, a més d'alegrar-nos amb el seu reilet argentí, ens és dolç refrigeri en les nostres apències espirituals.

Seguim, així, senyors, entusiastes i collaborators ardits d'aquesta obra i mereixerem bé de l'Art i de la Pàtria.

AMSTERDAM

L'activitat del músic hispanista Mr. Willem van Warmelo es descabdella incessantment en actes diversos (concerts i conferències), el mateix a Amsterdam que en altres llocs d'Holanda.

De tots els actes aquests és, tal vegada, el més important el concert d'intercanvi musical entre Espanya i Holanda, organitzat per la comissió de programes, del qual forma part Mr. Warmelo, que va celebrar-se el 27 de gener darrer, amb assistència de la representació diplomàtica i consular del nostre país, que varen patrocinar-lo en unió de la Societat Espanyola i Hispanoamericana d'Amsterdam.

El programa, elaborat d'acord amb la Comissió de programes d'intercanvi hispano-holandès, constituïda a Madrid per iniciativa de Josep Subirà, comprenia la sonatina per a trio. *Homenaje a Scarlatti*, de Julián Bautista; *Tres canciones del Marqués de Santillana*, de Salvador Bacarisse; el trio per a piano, violí i violoncel, de Joaquim Turina; *Dos sonatas de El Escorial*, de Rodolfo Halffter; *Pasodoble i Canciones playeras*, d'Oscar Esplà, i el concerto per a clavicèmbal, de Falla.

Prengueren part en la interpretació d'aquest important programa la soprano senyoreta Van der Sluys, el pianista Warmelo i altres artistes.

Les obres més aplaudides foren el concerto de Falla i les cançons d'Esplà. Les *Sonates de El Escorial* varen agradar força també a l'auditori, i foren estimades igualment les obres restants. La premsa holandesa s'ha fet ressò d'aquesta festa musical, amb la qual la nostra música hispànica contemporània ha tingut un just enaltiment.

El mestre Van Warmelo, en front de la seva Orquestra de Cambra, i en diverses conferències, ha pogut oferir mostres valuosíssimes del nostre art folk-lòric i pretèrit, utilitzant algunes vegades plaques gramofòniques; com succeí en les seves conferències del passat desembre en el Col·legi Musical d'Amsterdam i en la ciutat de Laren. Pocs dies abans, en la ciutat d'Hilversum, secundat per la seva Orquestra de Cambra, i unes setmanes més tard, en la Societat Holandesa-Espanyola de La Haia, inclogué diverses composicions hispàniques, entre elles sengles "tonadillas" d'Antonio Guerrero i Fernando Ferandiere, que varen obtenir un èxit tan assenyalat com abans l'assoliren també a Amsterdam, Hartem i Echeden.

Volem remarcar així mateix la recient col·laboració de Mr. Van Warmelo en els Cursets Espanyols, on donà una conferència sobre la influència judaica en la música espanyola, i en la revista mensual *Música Contemporània*, on publicà en lloc preferent un article dedicat a la música espanyola, per assenyalar el seu caràcter específic, digne d'ésser conegut en el món internacional.

Aquest article, molt documentat malgrat la seva concisió, parla del Misteri d'Elx, del "cante jondo", dels corrents actuals i de les tasques intenses d'erudició que dintre d'Espanya donen cada dia coneixement d'obres oblidades, però dignes de recor-

dança. A l'article esmentat pertany un paràgraf del qual traduïm ço que segueix: "Erudits musicògrafs com Higini Anglès i Josep Subirà, entre altres, exploren les biblioteques i produeixen treballs per a mostrar, amb evident resultat, que Espanya és digna d'ésser coneguda sota l'aspecte que acabem d'expressar."

J. A. R.

BARCELONA

GRAN TEATRE DEL LICEU: LA LLAMA. — Vers les acaballes de la temporada, l'empresa del Liceu ens ha donat una de les poques novetats que venien assenyalades en el cartell d'abonament i que haurà estat l'única ofrenada aquest hivern.

La llama, del malaguanyat compositor basc Josep M.ª Usandizaga, s'ha representat per primera vegada ací la nit del 3 de març. En conèixer l'argument de l'obra, presentada sota el pretensió qualificatiu de drama líric, ens enduguérem un fort desengany. Per bé que el tema escollit sigui d'un gust poètic força elogiabile, la seva realització a l'escena és, en canvi, plena de convencionalismes i, per tant, d'una banalitat sensible. No pot haver-hi cosa més buida, més banal, més inversemblant, més gastada en el teatre melodramàtic, que l'acció imaginada pel senyor Martínez Sierra. No s'hi troba un sol moment d'emoció sincera; els personatges no tenen cap fermesa de caràcter, obren només a impuls del moment; tot és imaginat amb mires a l'efecte espectacular. Tal pobresa de recursos s'hi observa, que sembla talment obra d'un autor novençà. No podem creure en el miracle de què la música — Mozart seria una excepció en aquest cas — pugui amb la seva força emotiva salvar o redimir la pobresa d'un miserable llibret. Usandizaga, malgrat el seu talent i la seva intuïció dramàtica plena de fogositat, havia d'ésser fatalment retut en aquesta lluita estèril. A més, l'estil personal que es reflectia amb simpàtica espontaneïtat en *Las Golondrinas*, no ressalta pas tant en *La llama*, on la influència o, més ben dit, els records massa insistents de Wagner i dels músics eslaus, fan perdre l'interès de la novetat, escatimant l'atractiu de l'original que hom cerca. I no parlem del caràcter general de la música, perquè, donat el lloc de l'acció, a Turquia, el segell nacional de l'autor tampoc no s'hi podia ostentar. És una obra, doncs, indefinible, sense caràcter ni unitat, que no pertany a cap escola determinada, perquè tampoc l'estil persistent no s'hi acusa de cap mena. És força de dordre, així, que deixant de cantó el *Neron* de Manén i *La vida breve* de Falla, la direcció del Liceu hagi elegit la desgraciada producció del músic basc, que la crítica de Madrid tampoc no pogué defensar en estrenar-se l'any 1915.

No podem dir que l'obra no contingui pàgines estimables, moments ben sentits musicalment. El pròleg del primer acte no deixa de produir cert bon efecte, i així mateix el duo de Tamar i Adrià en el quadro següent. La cançó que l'Esperit de l'aigua entona en el pròleg de l'acte segon, impressiona força pel regust popular de la seva melodia — la senyoreta Espinal la digué amb una expressió ben adient, que la finesa de la seva veu realçava més encara, — i l'interludi que segueix, no pas gaire original, però escrit amb cabal coneixement de l'orquestra, també s'emportà l'aplaudiment del públic. I res més en aquest segon acte, on abunda massa el soroll i on els chors igualment que els de l'acte anterior, són d'un péssim gust orfeònic, completament fora de lloc.

Poca cosa podem esperar ja del tercer acte, donada la turbulència del drama,

però el músic troba encara accents justos d'expressió que encaixen perfectament en l'escena de la presó, on es troba Adrià encadenat. El chor d'odalisques, les quals vénen a mofar-se del presoner, no deixa de tenir certa gràcia i és delicadament ritmat. La insistència dels aplaudiments obligaren la repetició d'aquest número. L'interludi que uneix els dos quadros de l'acte darrer és inacabat. Sembla que l'autor pretenia reunir en aquesta pàgina els motius principals de l'obra en una llarga peroració. La mort el sorprengué a mig fer i, així, l'interludi para en sec. Aquest fragment fou escoltat amb la simpatia i respecte que el seriós treball imposava. A partir d'ací l'òpera no ofereix cap altre moment feliç, i hom surt del teatre completament indiferent, si allí l'hagués dut l'afany de conèixer quelcom d'interès i transcendental per al teatre líric espanyol.

Els artistes que representaren l'òpera pòstuma d'Usandizaga foren les senyoretes Oliver, Callao, Zanardi i la ja esmentada Espinal, amb els senyors Marquès, Jordà, Vela, Giralt i Gonzalo. La direcció i concertació de l'obra fou encomanada al reputat mestre Josep Sabater. Aquest i tots els artistes foren acollits amb general aplaudiment, ja que defensaren bé amb llur talent i generosa vocació l'obra nova que els havia estat confiada. Unes decoracions llampants de no pas gaire originalitat i un vestuari no sempre adient, ni del millor gust, mantigueren la tònica bon xic capriciosa de l'òpera estrenada, a la qual ens dol no haver pogut dedicar uns mots més favorables. — S.

Darrerament s'han donat al Liceu *L'elisir d'amore*, *Madame Butterfly* i *Lucia di Lammermoor*. En la primera de les referides òperes el tenor senyor Lázaro obtingué un èxit molt justificat per la naturalitat i bon gust amb què digué la seva part. Varen secundar-lo molt bé la senyora Duamirg i els senyors Fuster i Fernández. Les novel·les cantatrius senyoretes Nogueró i Espinal en les dues obres restants, respectivament, mostraren de bell nou llurs facultats excel·lents i foren ovacionades sovint pel públic, que amb tant d'interès ha seguit l'actuació d'aquelles artistes, la carrera de les quals ha estat iniciada amb una brillantor verament excepcional.

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA: CONCEPCIÓ BADIA. EMILI VENDRELL. — El concert que havia estat anunciat per al dia 17 de gener, tingué lloc el 14 de febrer. Concepció Badia i Emili Vendrell cantaren un programa interessant. La primera part del dit programa fou consagrada als dos clàssics. I oírem pàgines d'Emmanuelle d'Astorga, de Haydn, de Mozart, i de Beethoven. A la segona part, Emili Vendrell cantà produccions de Mozart, Schubert, Schumann i Rimski-Korsakov i Concepció Badia interpretà obres de Beethoven, Schubert, Schumann i Strauss. La darrera part fou dedicada als dos romàntics. I els dos coneguts cantaires ofrenaren pàgines de Cornelius, Mendelssohn i Schumann.

Cal fer constar que Concepció Badia i Emili Vendrell interpretaren, com queda dit, un programa interessant. I hom escoltà amb gust, per tant, així els dos clàssics com les produccions (de caient sovint popular) de Schumann i de Mendelssohn. I afegirem ara que tot fou dit, cantat, de manera correcta.

La segona part (dedicada a la Cançó) fou també plena d'interès. I servem sobretot el millor record de dues de les cançons interpretades: *El rei dels verns* (que cantà Emili Vendrell), i *La novícia* (que digué Concepció Badia). Heus ací dues de les més genials cançons de Schubert. La primera (ja ben coneguda), és punyentment dramà-

tica. Ara que tant es parla d'art sintètic, és bo de recordar *El rei dels verns* (obra precisament sintètica!). La segona de les cançons que recordem és menys coneguda que *El rei dels verns*. Es tracta d'un ver quadret romàntic absolutament personal, genial!

Concepció Badia i Emili Vendrell foren llargament i justament aplaudits. ¡Haurien d'organitzar sovint concerts de duos i cançons! — X.

ASSOCIACIÓ DE CULTURA MUSICAL: *Andreu Segòvia*. — Ens fou agradós de tornar a sentir Andreu Segòvia, del talent del qual servavem la més bella recordança. Avui, l'anomenada de l'artista del qual parlem, ha esdevingut ja mundial. I al costat del nostre Miquel Llobet, Segòvia és actualment un dels més grans conreadors de la guitarra.

Segòvia practica, en veritat, quelcom que havíem ja defensat, més d'una vegada. Oint, per exemple, pàgines de Chopin i altres pianistes, transcrits per a la guitarra, havíem dit que, més que transcriure obres filles del piano, els guitarristes haurien de guaitar enrera i llegir, preferentment, les pàgines dels llautistes i dels vihuelistes. I, en efecte, en el seu recital del Palau, Segòvia tocà, a la primera part del seu programa, produccions d'alguns mestres del siscent. I escoltàrem, doncs, *Pavana* i *Gallarda*, de Gaspar Sanz, dues cançons i *Saltarello*, d'un còdex del segle XVI, *Alegretto*, de David Kellner, *Preàmbul* i *Gavota*, d'A. Scarlatti, *Gigue*, de Sylvíns L. Weis i, *Gavota* en forma de rondó, de J. S. Bach.

Després (segona i tercera part), Segòvia interpretà obres modernes que han estat escrites per a ell. I tocà produccions de M. Ponce, Torroba, Turina, Carles Pedrell i Albert Roussel. I la sessió terminà amb tres obres d'Albèniz: *Sevilla*, *Torre bermeja* i *Llegenda*.

Cal ara elogiar, per damunt de tot, el programa que ens ofrenà Andreu Segòvia. Els guitarristes (excepció feta, ja no cal dir-ho, de Miquel Llobet) toquen sovint, com ja és sabut, obres sense interès o transcripcions buides, mal fetes. Segòvia ofrenà primeres audicions d'obres importants. Cal subratllar, a més, un fet significatiu: i és que Segòvia, amb el seu talent, suscita una nova literatura per a guitarra. I als artistes les obres dels quals executà en el seu concert del qual parlem, cal encara afegir els noms d'altres grans músics que han escrit també produccions per a la guitarra, dedicades a Andreu Segòvia: Samazeuilh, Ravel, Migot, Falla, Manén.

Segòvia posseeix una tècnica perfecta. Més direm encara: sorprenent. Juga, talment, amb les dificultats de la guitarra. Per a ell, totes les obres semblen fàcils. No desconeix cap dels secrets del bonic instrument. Més direm encara: hom diria que Segòvia descobreix, fins i tot, nous secrets de l'instrument que practicaren Sors i Tàrraga i que practica el nostre Llobet. Segòvia crea, a més, amb la guitarra als dits, sonoritats delicadíssimes. En fi, interpreta amb gràcia, amb justesa, les produccions del seu programa. I no hi ha pas dubte que Andreu Segòvia és un gran i fervent artista. Oint-lo, comprenem que arreu sigui aclamat. Repetim que ens fou agradós de tornar a sentir el ben notable guitarrista andalús. — X.

ASSOCIACIÓ OBRERA DE CONCERTS. — El sisé concert d'aquesta Associació celebrat el 10 de gener fou confiat a la cantatriu Cecília Gubert i al pianista Vallribera. La senyoreta Gubert, que s'ha dedicat amb preferència al teatre líric, dedicà la primera part del seu recital als autors forasters especialitzats en el gènere del "lied" i la segona

part als compositors catalans Vives, Morera, Guardiola, Samper, Toldrà, Zamacois, Salvat (Joaquim), Pahissa i Pujol. La seva tasca fou premiada amb franc aplaudiment, per bé que l'estil seu peca de certa uniformitat. El senyor Vallribera acompanyà les peces de cant amb bona correcció i a la part central del programa interpretà amb encert i bon gust la bellíssima *Sonata en la menor*, op. 42, de Schubert. Hem d'elogiar-li tal elecció, per l'oblit injustificat que sofreix la composició esmentada.

Al setè concert el Sextet Barcelona, que integren els reputats professors Pere Vallribera (piano), Domènec Ponsa (violí), Ramon Verges (violí), Joan Ribas (viola), Gabriel Rodó (violoncel) i Joan Gratacós (contrabaix), ens oferiren una interpretació molt justa i acurada del *Quintet*, op. 144, de Schubert, *Quintet*, op. 23, de Goossens i *Sextet*, op. 110, de Mendelssohn. L'auditori es mostrà ben sensible a la bellesa musical d'aïtals obres i aplaudí amb entusiasme els sis executants.

SAINZ DE LA MAZA. — Aquest notabilíssim guitarrista el mèrit del qual no és pas la primera vegada que elogiem, donà el dia 10 de gener un interessant recital al Palau, aconseguint un èxit ben falaguer. Executà amb bella sonoritat i pulcritud refinada obres de M. Ponce, G. Pittaluga, Falla, Albéniz, Bach, Haydn, Schumann, Sors, J. Rodrigo, J. Bautista, Turina i *Alegrías* de la seva pròpia composició. Per la novetat que oferien s'escoltaren amb particular interès les composicions modernes de Ponce (*Sonata III*), Pittaluga (*Homenaje a Mateo Albéniz*), Rodrigo (*Zarabanda lejana*) i Bautista (*Preludio y danza*). Les dues peces darreres, per llur caràcter neta-ment hispànic, s'escoltaren ben agraçosament, sobretot la delicada pàgina de Joaquim Rodrigo, una evocació molt fina i justa del setzè segle. Sainz de la Maza demostrà amb el seu escollit programa que, ultra un destre guitarrista, és també un músic intel·ligent, sempre despert al moviment actual. Fou molt aplaudit durant la sessió, però d'una manera assenyalada en la interpretació de les obres clàssiques que omplien la part central del programa. — S.

TITTA RUFFO. — Aquest celebrat cantant que anys enrera havia conseguit al Liceu èxits sorollosos, ha tornat de nou i s'ha fet sentir al Palau en un programa que, si no oferia una vàlua musical absoluta, era ben adient a les facultats del baríton meritíssim que conserva encara la veu potent i l'estil fortament expressiu que tants d'admiradors li valgué arreu, en època ja un xic llunyana. Cantà totes les peces amb el mateix entusiasme dels seus anys juvenils, ja que — ell mateix ho digué al públic que assistí aquella nit al Palau — el vertader artista no ha de renunciar al seu art fins que li demostrin que ja no serveix. No és, doncs, el cas aquest el de Titta Ruffo, perquè el seu èxit darrer al Palau de la Música Catalana fou tan viu, tan entusiasta, com els del Liceu que recordàrem en començar. Excel·li, sobretot, en cantar la balada de *L'Africana* i l'ària de sortida del *Barber de Sevilla*; però on més l'admiràrem fou en la cançoneta de *Falstaff*: "Quando era paggio", que ens donà fora de programa i amb un art superior.

Una cantatriu molt discreta, la senyora Grazia Fisher, va fer-se aplaudir també la mateixa nit en diverses àries d'òpera i algunes cançons angleses. I encara col·laborà amb el mateix Titta Ruffo en dos duets de *Thaïs* i de *Don Juan*, on l'estil no ens semblà pas prou depurat. Li hem d'agrair, això sí, l'haver cantat fora de programa la cançó popular catalana *La filla del marxant*, harmonitzada per En Figueras de Barberà.

El pianista P. Sirota acompanyà tot el programa amb estimable correcció. — S.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA "DA CAMERA": *Festival Darius Milhaud*.—Cal agrair a l'Associació de Música *da camera* els seus festivals, dedicats als músics de més relleu dels nostres temps. Gràcies a la dita Associació, havem oït, al Palau, sota la direcció dels propis autors, produccions, per exemple, de Falla, Ravel, Schoenberg, Honegger, etc., i heus ací que acabem ara de sentir produccions de Milhaud, dirigides pel propi mestre francès.

Vegeu el programa del festival Milhaud:

Sérénade, Saudades do Brazil, Le pauvre matelot (complanta en tres actes breus, lletra de Jean Cocteau).

Per què no dir-ho? No ens engrescàrem massa oïnt les obres esmentades. En general, ens semblaren inferiors a les produccions d'altres músics francesos. I la *Serenata*, per exemple, o les *Saudades*, tot té, certament, menys valor (així considerat tècnicament com des del punt d'albir de la intenció) que moltes pàgines de Fauré, de Debussy, de Ravel... i fins d'Honegger. A més, tot ens sembla (ho confessarem) poc personal. I creiem que Milhaud es preocupa potser massa dels procediments. Ara bé, els procediments, sense la música, cansen aviat. Afegirem ara que les obres de les quals parlem no van més enllà, sovint, que la música de les nostres sarsueles. I molts dels nostres tangos apareixen escrits amb més gràcia, amb més malícia, que algunes de les *Saudades* de Milhaud.

La música del *Pauvre matelot* és, en general, potser superior, a les obres de les quals acabem de parlar. La dita música vol ésser nova, personal. Però no hi sentírem, amb tot, cap troballa que ens cridés l'atenció. Tot és gris, sense relleu. Hi ha moments (començament del segon acte, per exemple), durant els quals la música sembla voler expressar, exterioritzar, el sentir dels personatges. Però són moments breus, talment rampells. Cal ara afegir que l'obra de Cocteau és inversemblant. I no interessa, no pot interessar. I quan l'acció vol semblar aguda, recorda els melodrames, un xiquet infantils, que no enganyen ni impressionen a ningú. En realitat, doncs, *Le pauvre matelot* no ens semblà pas una producció reeixida. Si la comparem, per exemple, amb *El rei David*, d'Honegger, la trobem netament inferior. Car *El rei David* és una producció innegablement valuosa, i, a més, personal. *Le pauvre matelot* és un assaig — repetim-ho — poc o gens reeixit. En fi, l'orquestra de Milhaud sona sovint dura.

Le pauvre matelot fou ben representat, sota la direcció de l'autor. Foren els seus intèrprets: Jane Bathori (*sa femme*), Georges Cathelat (*le matelot*), Louis Morot (*son beau-père*), Jean Hazart (*son ami*).

El decorat d'Olaguer Junyent, molt senzill i absolutament a la page.

Darius Milhaud dirigí tot el concert. — X.

SALA MOZART: AUDICIONS ÍNTIMES. *Sessió Darius Milhaud*.—En general, la sessió que anem a comentar ens causà una millor impressió que el Festival del Palau. La valor de les obres era potser superior. I oïrem quatre *Poèmes de Léo Latil* (cant i piano), *Trois printemps* (piano), quatre *Poèmes juifs* (cant i piano), tres *Méodies populaires hébraïques* (cant i piano), *La création du monde* (piano i quartet de corda).

Les *Méodies populaires hébraïques* tenen innegable caràcter. I apareixen pianísticament ben vestides. Recordem una *Berceuse* absolutament exquisida.

Els *Poèmes juifs* tenen també caràcter. I l'escriptura, per exemple, del *Chant de laboureur* revela l'existència d'una mà expertíssima en l'art d'escriure música.

També ens interessaren els *Poèmes de Léo Latil* i els *Trois printemps* per a piano. Tot plegat, però, ens sembla sovint monocròmic. I és que — com dèiem en parlar del Festival al Palau — Milhaud ens sembla sobretot enamorat dels clixés, dels procediments. Ara bé: els procediments sense música — ho repetirem — cansen aviat. I és que hom vol música, música sempre, per damunt de tot.

I ara una observació: en crear-se — una mica artificiosament — l'agrupament dit dels sis (Milhaud, Honneger, Paulenc, Auric, Durey, Tailleferre), es digué i es repetí — es diuen i es repeteixen tantes coses! — que el dit agrupament representava una reacció contra Debussy. “Prou suavitats — es digué; — cal ara ritme.” Doncs bé: així els *Printemps* com l'ambient harmònic de les obres per a cant i piano que oïrem a la sessió Milhaud, tot no és res més que una continuació de l'ambient, de les suavitats de Debussy. Això, però, és menys personal que les troballes de l'autor de la *Cathédrale engloutie*.

La création du monde és una suite de concert treta del ballet del mateix nom. El *Preludi* i la *Romance* contenen sobretot — ens semblà — coses interessants.

Jane Bathori cantà de manera perfecta les pàgines ja esmentades del músic francès. I Milhaud acompanyà les seves obres de manera destra, exquisida. I en tocar, sobretot, els tres *Printemps*, demostrà que coneix bé el piano. Així el tocava i l'entenien Debussy!... Ja no es poden somniar sonoritats més dolces, més flonges, més delicadament ben timbrades. — X.

Quartet Ibèric. — Hom sortí molt ben impressionat de la sessió celebrada el dia 21 de gener. Tres quartets, el de Mozart, en *re major*; el d'Amadeu Cuscó, que meregué el Premi Rabell l'any 1923, i el de Schubert, en *re menor*, conegut amb el títol de *La mort i la donzella* per constituir el tema d'aquesta cançó un dels temps del quartet, integraven el programa, l'execució del qual havia estat encomanada al Quartet Ibèric. No era pas la primera vegada que escoltàvem aquest agrupament format pels talentosos artistes senyors F. Guérin, J. Doncel, G. Tarragó i F. Pérez-Prió. Hom estima en ell aquella fusió d'estil, aquella compenetració de sentiment, aquell ajust que constitueixen la valor més alta en l'execució de la música de cambra. Podem dir, doncs, que els expressats professors han assolit en llur tasca, que revela un estudi constant, la perfecció que satisfà el públic més exigent. Novament triomfaren ara a la Sala Mozart i llur actuació és de desitjar que sovintegi més.

Res no hem de dir dels quartets de Mozart i de Schubert, sempre admirats per la forma llur tan depurada i pel geni que inflamà llurs puríssims accents. El quartet d'En Cuscó fou donat ací per primera vegada. És, realment, una composició seriosa i ben treballada, digna del premi que la Fundació Concepció Rabell i Cibils li atorgà. Ens semblà, no obstant, en aquesta primera audició, que en emprar l'autor els temes principals al folk-lore andalús, o inspirant-se en ell, renunciava també al seu sentiment personal. De totes maneres, com sia que el quartet es descabdella sense interrupció, aquest pren la forma de fantasia lliure, amb la qual cosa s'atenueja un xic l'objecció que fem abans, i li escau millor el caràcter pintoresc.

El senyor Cuscó que es trobava allí present va rebre, junt amb els expressats concertistes, l'homenatge merescut de l'auditori, ben agradat de l'obra i de l'execució. — S.

CONCERTS DIVERSOS. — A la mateixa Sala Mozart s'han donat, durant el curs present, altres concerts dels quals la falta d'espai ens impedié parlar ací amb l'oportunitat deguda. No volem deixar passar per alt els recitals de piano i de cant que, respectivament, ens oferiren la senyoreta Dolors Porta i el tenor Mariano A. Olivares. La senyoreta Porta, distingida pianista mallorquina, fa alguns mesos que es troba a Barcelona fruit d'una beca que li atorgà la Diputació de Palma de Mallorca, per ampliació i perfeccionament dels seus estudis musicals. En la nostra ciutat ha continuat, doncs, la seva formació pianística sota la direcció del mestre Joan Gibert Camins, i estudia també harmonia i composició amb el mestre J. Cumelles Ribó. Es tracta, per tant, d'un fort temperament, hàbil per assolir una ben marcada personalitat. En el seu recital, la senyoreta Porta executà amb expressió plena de fina sensibilitat pàgines clàssiques de J. S. Bach, Scarlatti i Mozart, algunes romàntiques de Schubert i de Chopin, i al final *Cants màgics*, de Mompou, i *Ritual de pagesia* (núm. 1), de Baltasar Samper. El públic sortí molt ben impressionat d'aquesta sessió i festejà amb llargs aplaudiments la novella concertista.

El recital del senyor Olivares tingué efecte el dia 5 de febrer. Guardàvem un bon record d'aquest artista qui té la sort, a més, de comptar amb una pianista acompanyant tan excel·lent com és la seva esposa, Maria Infesta de Olivares. El programa que enguany ens oferí el distingit professor de cant de l'Acadèmia de Belles Arts de Tucumàn era molt escollit: una part dedicada als clàssics italians i alemanys, una altra als prestigiosos músics Schumann, Fauré i Strauss, i la darrera als catalans Toldrà, Samper, Marquès, Pujol, Millet i Obrador. Remarquem una primera audició: *Vaig de nit per un camí*, cançó molt gentil d'Antoni Marquès, que l'auditori acollí amb franc aplaudiment. El senyor Olivares lluí novament la seva veu de delicat timbre i compartí amb la seva esposa les ovacions càlides que ressonaren l'esmentada nit en aquella sala.

Assenyalem també l'activitat dels Concerts Íntims. En els quatre darrers concerts hom pogué escoltar les cantatrius M.^a del Carme Aymat i Maria Amat, el violoncel·lista Gàlvez Bellido (que ens féu conèixer un *Concerto* de Borkiewicz, ben agradable tot ell d'escoltar), els pianistes Pere Vallribera, M.ª Teresa Pelegrí i Antoni Díaz, el violinista Rafael Ferrer, l'Escola Orquestral Gàlvez i l'Orquestra Filharmònica de Mandolinistes. L'acolliment més falaguer festejà l'acurada tasca de tots plegats. — S.

HOTEL MAJESTIC: INSTITUT D'ESTUDIS MUSICALS. — Diguem tot seguit que la tercera sessió donada per aquest novell Institut, mantingué d'una manera molt viva l'interès de l'auditori. El programa era sumament suggestiu, oferint la producció lírica de dos músics solament: Mussorgsky i Strawinsky. La senyoreta Pilar Rufí, la intel·ligent cantatriu tan ben acollida sempre pels nostres filharmònics, secundada molt bé pel pianista Vallribera, fou la intèrpret de les cançons escollides, totes elles plenes d'atractiu. Cal dir que ajudaren força a fer més comprensible llur audició els comentaris que les precediren, encomanats a la senyoreta Maria Carratalà. Si les melodies de l'autor de *Boris Gudonoff* correnen per la seva forta humanitat, tan viva i expressiva dintre els diversos caires que aquells cants ofereixen, no menys es fan admirar les de Strawinsky, que són d'un estil més objectiu i pintoresc. Del primer hem d'assenyalar, per la bella impressió que causaren, la *Cançó de bressol* (dels *Cants i danses de la mort*), *Amb la nina* (de *La cambra d'infants*) i *Els bolets*, satu-

rada aquesta de tan bon humor, que els aplaudiments incessants de l'auditori obligaren la cantatriu a repetir-la. Pel que es refereix a les cançons de Strawinsky, les *Ores poètiques de la lírica japonesa* s'endugueren la nostra preferència. Llur sobrietat i llur forma exquisida, d'una transparència adorable, constitueixen el més bell encís.

La senyoreta Rufi i el seu acompanyant, en un programa tan compromès, es feren dignes de l'homenatge que la sala els tributà.

També la senyoreta Carratalà rebé un acolliment ple de simpatia. La seva disertació sobre l'estil respectiu dels dos compositors eslaus fou ben encertada, plena de justes observacions. No podem, en canvi, aprovar la seva opinió sobre la cultura literària dels compositors catalans. Recordem, només, les memorables sessions dedicades als nostres millors poetes fa pocs anys al Palau de la Música Catalana. Certament que els músics no foren pas estranys a l'èxit d'elles.

El dia 22 de febrer celebrà el mateix Institut la seva quarrena sessió. Fou confiada al Quartet Ibèric, ben estimat pels mèrits reunits en els professors que el constitueixen, senyors Guérin, Doncel, Tarragó i Pérez Prió. Hom escoltà amb singular plaer el *Concerto*, de Casella; el *Quartet en re*, de Cuscó, i el *Quartet*, núm. 1, de Milhaud. La diversitat de caràcter que ofereixen aquestes tres produccions (el segell nacional de cada obra s'hi transparenta prou) donaven el màxim interès a la sessió. El públic, ben selecte com de costum en aquella sala, aplaudí les obres amb convicció, però més agraït encara de la bona tasca que els expressats artistes realitzaren en un programa la indole del qual, plena de novetat, posava a bastament a prova el talent dels seus intèrprets. — S.

BANDA MUNICIPAL DE BARCELONA. — Sabem que el mestre Lamote de Grignon, director de la Banda de la ciutat, té ja planejats els programes per a la tanda de primavera que ha començat ja en el Palau Municipal de Belles Arts. Aquests concerts, que obtenen sempre el més assenyalat favor del nostre públic filharmònic, són força d'estimar pel grau de cultura musical que la seva organització representa. No volem deixar, doncs, de dedicar un comentari, encara que hagi d'ésser forçosa-ment breu, a la tasca realitzada pels professors de la Banda Municipal durant la temporada darrera de tardor, en la qual solistes notabilíssims cooperaren també al seu esclat.

Per bé que el repertori d'aquest admirable conjunt simfònic és ja d'una riquesa i varietat excepcionals, hom té l'avinentesa d'escoltar sovint transcripcions noves que, fetes amb la cura habitual del mestre Lamote i dels seus col·laboradors, mantenen sempre viu l'interès de les audicions populars dedicades als nostres conciutadans. Així, ultra les composicions mestriholes d'autors clàssics, romàntics i moderns que han estat sempre prou admirades i mantenen l'espectació constant, foren donades en primera audició, la passada tardor, el *Concerto en re*, per a violoncel i orquestra, de Haydn, i les *Variacions simfòniques*, per als mateixos instruments, de Boëllmann, produccions en les quals triomfà el jove violoncel·lista Lluís Millet Farga, posseïdor d'una tècnica tan segura i d'un temperament tan sensible a l'art dels sons; l'obertura del *Barber de Sevilla*, de Rossini, d'un esperit tan joiós; els bonics *Cants populars espanyols* de J. Lamote de Grignon; el *Lied i Scherzo*, per a doble quintet de vent, de Florent Schmitt, d'una distinció tan refinada; les bellíssimes *Variacions simfòniques*, per a piano i orquestra, de Cèsar Franck, per fi, que valgueren a la solista senyoreta Isabel Martí-Colin un acolliment força entusiasta.

També en qualitat de solista prengué part en un dels referits concerts la notable cantatriu senyoreta Carme Gombau, la qual interpretà amb justa expressió i magnífica veu escollides cançons de Schubert, Manuel de Falla i Lamote de Grignon, amb dues pàgines operístiques de Wagner i Weber, que posaren a prova les aptituds artístiques de l'exquisida soprano, qui, pensionada per la Diputació de Barcelona, ha pogut perfeccionar darrerament els seus estudis musicals a París.

No hi ha dubte que en reprendre ara novament els seus concerts populars, la Banda Municipal ens proporcionarà, ultra el goig de les seves execucions mestrívols, sorpreses no menys agradables amb la presentació de nous solistes que han de prestar un atractiu major encara a les audicions organitzades amb el més gran amor i entusiasme pel mestre Joan Lamote de Grignon. — S.

ORFEÓ GRACIENC. — Aquest Orfeó, en plena activitat aquests mesos amb motiu de festejar els seus vint-i-cinc anys de vida artística, malgrat les tasques d'organització dels actes diem-ne oficials, no abandonà pas les seves festes de caràcter més íntim. Així, ultra el festival infantil i repartiment de premis als alumnes de les classes de solfeig, que tingué efecte el dia 8 de desembre passat, amb el concurs de la secció de Rítmica i Plàstica, sota la direcció de la senyora Iyonne Attenelle de Giménez, i la secció coral d'infants, pocs dies després celebrava un concert dedicat als socis protectors, en el qual el jove violinista Joan A. Bou, acompanyat de manera ben intel·ligent per la pianista M.ª Teresa Balcells, ens oferí unes interpretacions plenes de vida i de molt just sentiment, avalorades encara per una tècnica força d'admirar en la juvenesa de l'artista. El *Concerto en do major* de Vivaldi i la primera *Sonata*, per a violí sol, de Bach, junt amb les composicions més lleugeres de la segona part, ens demostraren sota l'arquet segur i dúctil d'En Bou, com és d'esperançador el futur d'aquest novell violinista, aprofitat deixeble d'En Francesc Costa a l'Escola Municipal de Música. El públic el festejà amb repetides ovacions, que esperem serviran d'estímul per a desenrotllar les seves aptituds en el difícil art que conrea.

A la tercera part del concert l'Orfeó Gracienc, dirigit pel mestre Balcells, es féu digne com sempre de l'elogi de l'auditori.

CONSERVATORI DEL LICEU. — El dia 25 de gener, l'alumne Ernest Xancó donà en aquest centre d'ensenyament musical un recital de violoncel que l'auditori allí reunit escoltà ben agradat. Aquest artista, ben jovíenl encara, es revelà ja el curs passat com una bella esperança de l'art català. El domini que ha assolit en el violoncel és verament extraordinari a la seva edat. La potència i qualitat de so, l'afinació justa, l'expressiu "vibrato" que hom admira en les seves execucions, distingeixen el noi Xancó entre el jovent que conrea el violoncel a casa nostra. Cal confiar, doncs, en les seves aptituds que poden fer d'ell un excel·lent concertista.

Acompanyat pel pianista Antoni Díaz, alumne del mateix Conservatori, En Xancó interpretà un *Adagio* i el ben conegut *Arioso* de Bach, *Allegro spiritoso* de Senaillé, *Allegro appassionato* i *Le cygne*, de Saint-Saëns; *Elégie*, de Fauré; *Clair de lune*, de Debussy; *Rêverie*, de Lamote; *Habanera*, de Ravel, i altres composicions encara, que foren acollides totes amb aplaudiment. Era aquest realment un programa de prova que no hauria defugit un concertista de més nota per a acreditar la seva suficiència. I això fou un mèrit més guanyat pel noi Xancó, qui no va témer gens les

difficultats que havia de vèncer. Haurem d'exigir molt, doncs, del seu treball, ja que els dons naturals tan bellament l'afavoreixen. — S.

RODA

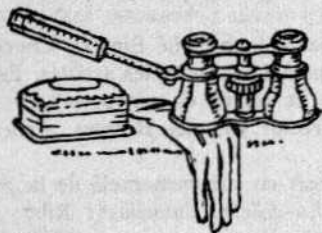
El primer dels Concerts de Quaresma organitzats pel Centre Catòlic, assolí el més gran èxit. Fou confiat al jove pianista Jaume Portet i a la Secció Choral del dit centre, dirigida pel mestre Mossèn Josep Vinyeta. A la primera part del programa, Jaume Portet interpretà les següents pàgines de Chopin: *Dos Estudis, Vals, Polonesa, Berceuse, Balada* op. 47. I a la tercera part executà *Clair de lune*, de Debussy; *Nocturn*, de Fauré; *Evocación* i *El Puerto*, d'Albèñiz.

Jaume Portet és un jove artista que ha estudiat ja força. Ho palesà en tocar les obres ja esmentades. Portet té una bella tècnica, un ritme intel·ligent i una molt destra pulsació. Digué molt bé les pàgines sempre admirables de Chopin i matisà subtilment les produccions de Debussy, de Fauré i del nostre Isaac Albèñiz. I hagué d'afegir dos Valsos de Chopin al seu important programa.

La segona part fou confiada a la Secció Choral del Centre Catòlic. I Mossèn Vinyeta dirigí amb justesa: *El nostre cant*, de Morera; *Adéu, petita rosa*, de Jacques Dalcroze; *La marxa dels moliners*, Zöllner; *Jovenívola*, Millet; *Sant Dilluns*, Otto; *Himne de l'arbre fruiter*, Morera.

Els cantaires de Roda interpretaren llur programa amb justa afinació, donaren vida a les composicions interpretades i foren xardorosament aplaudits. També escoltaren aplaudiments Mossèn Josep Vinyeta i el pianista Jaume Portet.

Els concerts de Quaresma del Centre Catòlic de Roda han començat, doncs, molt bé. — N. C.

Vida musical del Orfeó de Catalunya

Concerts i festes d'art celebrats durant el mes de febrer

Dia 2. — *Orfeó de Cegues de Santa Llúcia* (director Ildefons Barbarà). Concert a la Casa de Família, pel Trio Vilalta i l'Orfeó.

— *Orfeó Manresà* (director Miguel Blanch). Vetllada-Concert: "Poesies i cançons al vol dels Pessebres." Conferència pel mestre Blanch. Cançons populars nadalenques per l'Orfeó.

Dia 6. — *Orfeó Gracienc* (director Joan Balcells). Festa inaugural dels actes commemoratius en celebració de les seves noces d'argent.

Dia 7. — *ORFEÓ CATALÀ* (director Lluís Millet). Concert-repàs.

Dia 10. — *Orfeó de Cegues de Santa Llúcia*. Concert de violí i piano pels artistes Joan i Carme Alós, amb la cooperació de l'Orfeó.

Dia 13. — *Orfeó "El Roser"* (director Josep Marimon). Concert amb motiu de la inauguració del nou estatge, dedicat als socis protectors. Primera audició: *Motet*, núm. 102, de J. S. Bach.

Dia 14. — *Orfeó Castellarenc* (director Joan Tomàs). Funció teatral i concert.

Dia 21. — *Orfeó de Cegues de Santa Llúcia*. Concert al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, amb la cooperació de la Secció Instrumental. Solistes: Assumpció Teigell (arpa), Josepa Abril (violí) i Antònia Vendrell (piano).

— *Orfeó Atlàntida* (director Joan Suñé Sintes). Concert a profit de la "Guardiola pro excursions", amb la cooperació de notables artistes. Estrena: *Cançó de Maria dels Angels*, J. Suñé Sintes, per la secció de senyoretes.

— *Orfeó Martinenc* (director Manuel Bossert). Concert al "Fomento Hortense" de la barriada d'Horta.

— *Orfeó Manresà*. Concert en commemoració de la Festa Major de la Misteriosa Llum. Primeres audicions: *La Sileta*, Cumelles i Ribó; *Entre flors*, Nicolau (3 de gener).

— *Orfeó Gervasienc* (director Josep M. Roma). Concert inaugural dedicat als socis protectors. Programa: *El cant de la senyera*, Millet; *El pardal*, Pérez Moya; *Sota de l'om*, Morera; *Oh! Magnum mysterium*, Victòria; *El dimoni escuat*, Cumelles Ribó; *Sant Josep i Sant Joan*, Pérez Moya. Secció de noies: *La Sileta* (popular), Roma; *La mort de l'enamorada*, Roma; *Cançó de la Moreneta*, Nicolau; *Consell*, Mozart; *El mestre* (popular), Roma; *Cançó nadalenca*, Roma; *Els fadrins de Sant Boi*, Roma. Secció d'homes: *L'emigrant*, Vives; les tres seccions: *L'hereu Riera*, Cume-

lles Ribó; *Oh! quin bon maig*, Jannequin; *Cançó de Nadal*, Pérez Moya; *L'arbre sagrat*, Morera; *La non-non del Jesuset*, Roma; *Les fulles seques*, Morera.

Dia 27.—*Orfeó Montserrat* (director Antoni Pérez Moya). Concert dedicat a l'Orfeó Gracienc.

Dia 28.—*Orfeó Gracienc*. Festival dedicat als alumnes de les escoles de Gràcia.

—*Orfeó de Sans* (director Antoni Pérez Moya). Concert i vetllada a honor i memòria del qui fou el seu soci fundador i president Esteve Masclans i Pasqual. Primeres audicions: *Vinea mea electa* (responsori), Palestrina; *Adéu, germà meu* (madrigal), Waelrant.

—*Orfeó Nova Tàrraga* (director Mn. Lluís Sarret). Excursió artística a Torà.

—*Orfeó Sant Pere de Premià* (director Antònia Sancristòfol Vda. Folch). Concert al Patronat Catequístic de Premià de Mar, amb la col·laboració de Francesc Torra, tenor solista de l'ORFEÓ CATALÀ. Primera audició: *La Sileta*, Cumelles i Ribó. Solistes: senyoreta Brach (soprano) i J. Mercadal (piano).

—*Orfeó Cants de Pàtria*, de Girona (director J. Baró Güell). Concert amb la cooperació de l'Orquestrina "Ideal Jazz" i la cobla "Girona". Primeres audicions: *El petit vailet*, Bataller; *El rossinyol*, Mendelssohn; *Dintre el bosc*, Pérez Moya.

Per a commemorar les seves noces d'argent, l'Orfeó Gracienc ha publicat un número extraordinari de la seva *Revista*, al qual dona un gran interès la col·laboració de les personalitats més significades dintre el nostre món musical. Ultra la informació històrica i anecdòtica de l'Orfeó Gracienc, presta un atractiu poderós al referit número la part gràfica molt completa que il·lustra gairebé totes les pàgines.

No cal dir que la tal publicació ha merescut tota mena de lloances.

Ha estat nomenat mestre de música de les Escoles Ribas, de Rubí, el nostre benvolgut company En Joan Tomàs, professor de l'ORFEÓ CATALÀ i director de l'Escola Choral de Terrassa, el qual ja ha pres possessió d'aquest càrrec, vacant per la marxa del mestre Magí Ramentol.

Noticiari

ELS CONCERTS SIMFÒNICS DE PRIMAVERA. — El nostre insigne artista Pau Casals ha establert ja el pla per a la vinent sèrie de concerts de la seva admirable Orquestra. En aquesta sèrie seran atesos tres principals objectius: commemorar com mereix el bicentenari de Haydn, el gran músic clàssic; retre homenatge al cèlebre compositor modern Arnold Schoenberg, que es troba temporalment a la nostra ciutat, i concedir ensems un digne lloc a la nostra música, en aquestes audicions, amb la col·laboració de l'eminent compositor català Joan Manén.

Per al primer dels indicats objectius ha estat recordat l'èxit sorollós que obtingué ja fa alguns anys l'ORFEO CATALÀ en estrenar el tan inspirat oratori de Haydn *Les Estacions*. Podem ja donar la grata nova que, posats d'acord l'ORFEO CATALÀ i l'orquestra Pau Casals, han resolt executar altre cop l'esmentat oratori en aquesta sèrie de concerts, i es troben ja molt avançats els preparatius sota la direcció del mestre Lluís Millet.

Arnold Schoenberg ha acceptat també prendre part al concert que es donarà a honor seu i el dirigirà personalment per a fer-nos conèixer algunes de les seves millors composicions. Així mateix En Joan Manén col·laborarà com a director en altre dels concerts i executarà, entre altres obres, la gran simfonia *Nova Catalònia*. Les altres audicions seran dirigides, com de costum, pel mestre Pau Casals.

Els concerts tindran lloc al Palau de la Música Catalana, durant el mes d'abril, quatre els diumenges a la tarda i els altres dos a la nit. L'audició inaugural ha estat fixada per al 3 d'abril, primer diumenge després de Pasqua.

CHAVARRI A LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. — Una sessió sumament interessant fou celebrada darrerament a la Universitat de València i en la qual el nostre estimat col·laborador Eduard L. Chavarrí va dissertar sobre *L'humorisme en música*. La seva peroració lluminosa, plena d'observacions ben encertades entorn de l'humorisme traduït en sons, fou escoltada amb plena delectació pel nombrós concurs que omplí la Sala d'Actes Literaris d'aquella Universitat.

Per a realitzar la part musical de la sessió, col·laboraren la gentil pianista Empar Moreno, intèrpret intel·ligent i sensible del Rondó, conegut amb el subtítol *El disgust pels deu sons perduts*, de Beethoven, i de la part pianística de la *Marxa grotesca*, de Sinding.

L'Orquestra Valenciana de Cambra, sota la direcció del mestre Francesc Gil, interpretà molt bé la *Kinder Symphonie*, de Haydn, amb la seva orquestració a base d'instruments infantils, i l'obra ja esmentada de Sinding.

Un quartet de corda format per solistes de la mateixa orquestra, als quals s'afegiren dos professors de trompa, donaren a conèixer la curiosa producció de Mozart *Ein musikalischer Spass*.

El degà de la Facultat de Filosofia i Lletres va resumir la conferència-concert amb paraula justa i eloqüent i dedicà al senyor Chavarrí elogis plens d'admiració.

La novetat del tema i la seva brillant exposició deixà l'auditori sumament agraït.

JOAN MANÉN A BERLIN.—Després d'una breu estada a la nostra ciutat, l'insigne violinista Joan Manén ha emprès la segona "tournée" de la temporada per terres estrangeres, començant les seves tasques artístiques a la capital de Rumania per a continuar-les a Hongria, Àustria, Txecoslovàquia, Alemanya i Suïssa.

De l'anterior "tournée", durant la qual assolí En Manén grans èxits, traduïm alguns fragments de les crítiques aparegudes en diversos diaris i revistes de Berlín, amb motiu del concert que donà En Manén el dia 2 de gener en la Städtische Oper de l'expressada capital.

Diu el *Vossische Zeitung*: "Manén tocà amb un so tan individual com no havíem sentit després de Sarasate. El cèlebre mestre espanyol desenrotlla tots els encants del seu tocar dolç i somniador amb gran delectació del públic. El *Concertstück* de Beethoven, completat per En Manén, és bonic i ple d'efecte. Esperem retrobar-lo sovint en els programes de concert."

Frases d'elogi massa llargues de copiar li prodiguen també els periòdics *Berliner Tageblatt*, *Berliner Börsencourier*, *Der Tag* i molts d'altres. Entre aquests volem assenyalar el *Signale für die Musikalische Welt*, el qual diu: "Joan Manén, el gran virtuós català, pertany a la categoria dels virtuoses més cèlebres del nostre temps. És l'encarnació de la cultura de l'art del violí. La plena dolçor i claretat del seu so és única en lleugeresa, esclat i brillantor; la seva execució ha assolit la màxima maduresa clàssica. No es pot imaginar un violinista més elegant i més noble. Com a compositor direm que el seu *Concerto*, núm. 2, és un contingut de música depurada, d'estil ben personal, així com ho és també la seva invenció temàtica. El colorit espanyol de l'obra posseeix un encís particularment graciós que es remarca d'igual manera en la melangia del primer temps. Manén ha acabat el superb *Concertstück* de Beethoven ben penetrat de l'estil del mestre. Aquesta obra es farà sentir des d'ara més sovint.

Durant aquesta "tournée" En Manén ha donat a conèixer la seva *Obertura calderoniana*, que ha assolit el millor èxit.

Sabem també que serà pròximament estrenada en un dels més importants teatres d'Alemanya la simfonia teatral en tres actes *Eros*, lletra i música de l'expressat compositor català, tan admirat arreu.

L'ARPISTA LLUISA BOSCH I PAGÈS A GIRONA.—Al Teatre Municipal, davant d'un auditori molt nombrós va efectuar-se el 26 de febrer el sisè concert de la temporada organitzat per l'Associació de Música de Girona. Aquesta sessió fou confiada a la meritíssima arpista Lluïsa Bosch i Pagès i al notable violoncellista gironí Sants Sagrera.

La senyoreta Bosch i Pagès, que fa tants anys que ens honora amb la seva preuada col·laboració, obtingué un èxit molt brillant en el referit concert. La seva tècnica meravellosa, la sobrietat d'expressió, el noble estil, les subtils i belles coloracions que obté de l'arpa, foren admirades pel públic que la festejà amb llargues ovacions. Entre les peces que interpretà recordem la difícil *Fantasia* de Saint-Saëns, una *Melodia* de Thomas, *El rossinyol* de Tedesqui i *Pastoral* de Loukine.

A la part central del programa el senyor Sagrera confirmà amb la seva execució pulcra i emotiva i de sonoritat robusta el prestigi que ha adquirit en el conreu del violoncel. Acompanyat a l'arpa per la senyoreta Bosch, interpretà el referit artista peces ben escollides de Bach, Debussy, Granados, Saint-Saëns i Granville-Bantok, que foren escoltades amb vivíssim goig.

Obituari

EL PINTOR RAMON CASAS. — El dia primer de març moria a la nostra ciutat l'excel·lent artista Ramon Casas, el dibuixant-pintor que tant intensament havia treballat en quantitat i qualitat, l'artista de la Barcelona inquieta i renovadora, que amb el seu inseparable amic En Santiago Rossinyol, que el va precedir en el traspàs, portaven de París i del barri montmartrí, amb la nota grisa, noves tendències d'art, colpien tota rutina i fuetejaven el mal entès academisme. Portaren a Barcelona alenades d'optimisme, aires d'Europa en moments propicis que tot es desvetllava, quan la nostra primavera s'encenia d'illusions i el poble, afanyós de cultura i saber, es trobava a sí mateix, donava forma als Museus, feia Exposicions d'Art, recollia la seva música popular i venia a la vida l'ORFEO CATALÀ conjuntament amb la creació de nous fogars de cultura, l'estima als seus monuments i a tot el seu nobilíssim patrimoni.

No és aquí el lloc adient per a analitzar l'obra artística de Ramon Casas, que tants havien titllat de màquina fotogràfica precisament per la seva precisió, però a la qual mai no havia mancat aquell esperit que infiltrà en totes les obres, especialment en els seus retrats dibuixats al carbó.

Sí, en Casas fou un pintor en tot el sentit de la paraula, de traça innegable, però de valor pictòrica extraordinària; en alguns retrats té pastositats velazquines que el faran situar entre els millors retratistes.

En els dibuixos de tema femení i, sobretot, en els retrats de personalitats de finals del segle XIX, i principis del XX, l'obra d'En Ramon Casas és per tants conceptes lloable, que, ultra haver retingut amb el seu carbó privilegiat tants coneguts personatges d'una època, ha fet estimar-los i revalorar-los.

No podem oblidar la sèrie, com hem dit, de personalitats intel·lectuals retratades per Ramon Casas en diverses èpoques, i que l'artista, generós, regalà al nostre Museu Municipal. Especialment els retrats dels nostres músics, grafiats allí amb llur esperit, i com tots, amb el seu propi caràcter. Recordem els dels mestres Millet, Nicolau, Vives, Pedrell, Vidiella, Granados, Gay, Sadurní, Manén, Morera, Casals, Malats, Llobet i altres.

Indubtablement, la seva obra artística, en els temps heroics del catalanisme, influí força en el despertar i abrandament de totes les valors que després hi han col·laborat.

Casas havia estat bon amic de l'ORFEO CATALÀ. A la Sala de Junes s'hi honora un magnífic retrat del mestre Millet, esquerp i triomfant, dibuixat i regalat pel nostre artista a l'ORFEO CATALÀ, ran de l'excursió per terres de Provença.

Darrerament, i és una de les seves darreres obres, En Casas va dibuixar, mestri·volament, el retrat del President de l'ORFEO CATALÀ, senyor Joaquim Cabot, amb motiu de festejar el XXV aniversari d'exercir la dita presidència, i que fou col·locat a la Sala de Junes de la nostra Entitat.

Al cel sia el notabilíssim artista barceloní, el nom i obra del qual perduraran en la història artística del nostre país. — J. R.